

رحمت پیرزادو

اکیلائی، جو کُنواس

اڪيلائيءَ

جو

ڪٽنواس

نثري نظم

رحمت الله پيرزادو

نئون نياپو اڪيڊمي

سچل ڳوٺ ڪراچي

ڪتاب جو نالو: اڪيلائيءَ جو ڪنولس

موضوع: نشري نظم

شاعر: رحمت الله پيرازو

تعداد: هڪ هزار

ڇپجڻ جي تاريخ: جنوري 2014

پاران: نئون نياپو اڪيڊميءَ

C-4 سچل ڳوٺ گلشن اقبال تائون ڪراچي

Cell# 0346-2103811

Rs. 100=

ارينا

آنء پنهنجو هي ڪتاب
سنڌي ٻوليءَ جي ذهين شاعر ۽ ڪهاڻيڪار

سائين هدد علي سنڌي

جي نانءَ ڪيان ٿو
جيڪو ڏنڌ ۾ ويڙهيل آسمان جي
انهن ستارن منجهان آهي
جڏهن ڏنڌ هٽندو ته
وقت سندن اهميت پاڻ طئي ڪندو.

رحمت پيرزادو

پبلشر جو نوٽ

شاعريءَ جا ڪتاب اڳ ته ڇپائڻ ۽ ڪپائڻ ڏاڍا ڏکيا لڳندا هئا، پر هاڻ جيئن جيئن وقت ڪٿان کان ڪٿي پڳو آهي ته ڄڻ ان اسان کي به سڪاري ڇڏيو آهي ته شاعري ئي ته ادب جو بڻ آهي ۽ جي بڻ کان بيزاري سان ڦل چڱو نه ملندو...

ان سوچ ويچار کانپوءِ اسان به ڪوڙ سارا شاعريءَ جا ڪتاب پڌرا ڪيا آهن... ۽ اهو تجربو اسان لاءِ اتساهيندڙ آهي.

۽ هي ڪتاب آهي سدائين مُرڪنڊڙ ۽ ڪِلنڊڙ دوست رحمت الله پيرزادي جو جنهن جو هن کان اڳ به نئون نياپو هڪ ڪتاب: ”خمار گيت ۽ چاندني“ پڌرو ڪري چڪو آهي...

۽ ڪوبه ادارو ڪنهن به ليکڪ/شاعر/ڪهاڻيڪار جو ٻيو ڪتاب تڏهن ئي پڌرو ڪندو آهي جڏهن کيس سندس پهرين ڪتاب جي موت چڱي ملي هوندي آهي....

”خمار گيت ۽ چاندني“ کي پڙهندڙن، جهڙي پيار ۽ پابوهر مان پنهنجو ڪيو اسان ان کي سامهون رکندي هي ڪتاب: ”اڪيلائيءَ جو ڪئنواس“ پڻ پڌرو ڪري رهيا آهيون.

اوهان جو دوست
انعام عباسي

اچ جو دور ۽ ”اڪيلائيءَ جو ڪٺواس“

اڄڪلهه جي آئي ٽي ريوليوشن (ڪمپيوٽر انقلاب) جي دؤر ۾ شاعريءَ جو ڪارج ڪهڙو آهي. ۽ خاص طور تي سنڌي ادب ۽ شاعريءَ لاءِ گنجائش ڪيتري آهي. اهو سوال هر لکندڙ ۽ هر پڙهندڙ جي آڏو ورائي ورائي اٿي بيهي ٿو.

سنڌ جو معاشره اڃا تائين به شهري زندگي ۽ ڳوٺاڻي زندگي واري ويڇي کي ختم ڪري يا گهٽائي نه سگهيو آهي. معاشري ۾ جيئرو رهڻ لاءِ ۽ روزاني ضرورتون پوريون ڪرڻ لاءِ هر ماڻهو معاشي جڪڙ ۾ ڦاسندو ٿو وڃي ۽ ان مان نڪري نه ٿو سگهي..... اهو معاشي دٻاءُ سياسي سيتاب جو پيدا ڪيل آهي ۽ هر ماڻهو بيوسيءَ مان ان جي آڏو گوڏا کوڙي ٿو. شاعر به شاعريءَ سان دلچسپي رکندڙ (پڙهندڙ) به ان دٻاءُ جو شڪار آهي. اهو معاشي ۽ معاشرتي دٻاءُ ادب ۽ ٻوليءَ لاءِ هاجيڪار به آهي ۽ ساڳئي وقت چئلينج به آهي.

نشري نظم جو گهاٽو عالمي ادب ۾ ۽ سنڌي ادب ۾ ان اندروني دٻاءُ جي لازمي نتيجي طور سامهون آيو. سنڌي اديب ۽ شاعر جو ٻوليءَ لاءِ اهو وڏي ۾ وڏو جهاد آهي ته هوممكن حد تائين نج ٻوليءَ ۾ جديد معاشي ۽ معاشرتي دٻاءُ واري ماحول ۾ پنهنجن جذبن، احساسن، خيالن کي شاعريءَ جو روپ ڏيندو رهي.

اسان (سنڌي اديب) اڃا تائين سياسي طور PRE_OCCUPIED آهيون ۽ علمي ميدان ۾ نه هئڻ جو GUILT برداشت ڪندا رهيا آهيون ۽ ADVENTURIST ۽ موقعي پرست سياسي ماڻهن جو (جيڪي پنهنجي شعبي ۾ ناهل ثابت ٿيا آهن) نشانو بڻجندا رهيا آهيون.

اهڙي ماحول ۾ تڏهن به شاعري ڪندو رهجڻ واقعي هڪ ڪمال آهي ۽ سنڌي ماڻهن جو حقيقي ڀر جهلو سياسي ڌڙ نه پر ادبي ڌڙ رهي آهي.

اسان کي اهڙن شاعرن تي فخر هئڻ گهرجي ۽ رحمت الله پيرزادي جو نالو به اهڙن ٻولي ۽ ادب جي ڀرجهلن ۾ ڪٽي سگهي ٿو.

هن ڪتاب ۾ شامل نظم ”زمين جي خاموش حصي جا رهاڪو“ منهنجي مٿي ڪيل ڳالهه جي دليل طور پيش ڪري سگهجي ٿو.

”مگر ها! اسان جو
اهو روز جو قتل عام به
زمين جي تختي تان
اسان جي تهذيب کي
ميساري نه سگهيو آهي
چو ته اسين زمين جي خاموش حصي
جا اصل رهاڪو آهيون“

هي نظم سڄي دنيا جي INDIGENIOUS (اصل رهاڪن) ماڻهن جو ترجمان آهي ۽ ڪنهن به سطحي نمريبازيءَ جو شڪار نه ٿيو آهي.

سندس ٻيو نظم ”داستان مان ٻاهر نڪتل گهوڙو“ سنڌي سماج جي سياسي نيڪيدارن تي هڪ حقيقت پسندائي STATEMENT آهي.

”مگر سڀ کان بهتر آهي ته
اسان پنهنجي مستقبل جا بنياد
خوابن بجاءِ حقيقت تي رکون
چو ته،
خوابن جي ٺاهيل مستقبل
۽ داستان سان نڪتل گهوڙو
ڪڏهن به
خوشحالي ۽ امن طرف سفر ناهن ڪندا“

نظم ”سنڌ جو سوال“ پڻ سوچڻ جي دعوت ڏئي ٿو.

هن جي هڪ ٻئي نظم ۾ جنهن جو عنوان آهي ”گوتم ٻڌ وارو سکون“
پڻ شاعر جي موقف جو اظهار آهي.

مٿي ذڪر ڪيل نظمن کان پوءِ، سڄو ڪتاب هڪ نفيس احساس جي
ريڪارڊنگ آهي. اهڙي رڪارڊنگ جيڪا پڙهندڙ کي معاشي ۽ معاشرتي دٻاءُ
واري زنجير جي جڳڙ کي ڪجهه ڍرو ڪري ٿي ۽ ميڊيٽيشن (مراقبي) وانگر
گوتم ٻڌ واري سکون طرف وٺي وڃي ٿي.

نظم ”سپنو“ پڙهندڙ کي ان لمحي ۾ وٺي وڃڻ ۾ ڪامياب ٿئي ٿو جنهن لمحي
کي نظم بيان ڪري ٿو.

نظم ”رَش“ ۾ ZOOM OUT اثر ڪاميابيءَ سان ڪم آندل آهي.

نظم ”ڪاغذ جون پيڙيون“ جديد تشبيهه جو سٺو نمونو آهي.

نظم ”تمغا“ صرف سنڌي ادب جي ڪيفيت کي ظاهر ڪري ٿو.

رحمت الله پنهنجي مطالعي کي به پڙهندڙن سان شيئر ڪري ٿو ۽ پنهنجي نظمن
وسيلي ڪجهه ڪردار متعارف ڪرائي ٿو اهي نظم انهن ڪردارن لاءِ ٽربيوت
Tribute پڻ آهن.

جيئن

نظم ”چون پوءِ مان.....“ ۾ صادق هدايت ۽ ”جون آف آرڪ“ جو ڪردار ۽ نظم
”پنج هزار سال پراڻو گهاءُ“ هڪ ورجايل احساس کي نواڻ ۾ تبديل ڪري ٿو.
نثري نظم لکندڙ هر شاعر لاءِ هڪ چئلينج هوندي آهي ته هوان غير محسوس
لکير کي ڌيان ۾ رکي جنهن کي اورانگهٽ سان شاعري Statement ۾ تبديل
ٿي وڃي ٿي.

رحمت الله جا ڪجهه نظم جيڪي تعداد ۾ تمام ٿورا آهن. مون کي اها لکير
اورانگهيندي محسوس ٿيا آهن. جيئن،

”خوشبوءَ جي نابينائي“، ”مسيحي گيت“، ”مرڻ تي وڌل پابندي“، ”ڀاڳل جو
پهريون جملو“، ”نيٺ ڇا ڪجي“، ”منهنجو پٽ روجل“ ”Pornography“
مجموعي طور هي رحمت الله جو هڪ ڪامياب سفر آهي ۽ Media جي حملن
آڏو ٻوليءَ جو مضبوط دفاع آهي.

شاهه محمد پيرزادو

شاعري خانه بدوش چوڪري آهي!

لردوءَ جو ناميارو اديب اصغر نديم سيد لکي ٿو: ”جيڪي ماڻهو نثري نظم کي شاعري نه ٿا مڃين، اُهي حق تي آهن، انهن جي مجبوري آهي، چو ته اُهي اهڙي تجربي مان گذريائڻي ناهن، جيڪو نثري نظم جو سبب بڻجن ٿا آهي.“

نثري نظم احساس ۽ تصور جو ميلاپ آهي، جنهن مان خيال جي حيرت جنم وٺي ٿي، ۽ ائين خيال جي نئين جوهر مان تجربن جي حقيقت جڙي ٿي.

سنڌي ادب ۾ شيخ اياز ۽ مدد علي سنڌيءَ کان ڊاڪٽر ادل سومري ۽ آسي زمينيءَ تائين نثري نظم شاعر سفر ڪيو آهي. ان کان پوءِ مصطفيٰ ارباب، حسن مجتبيٰ، زاهد دارا، امتياز ابڙو، امر سنڌو، اسحاق سميجو، روينهه ابڙو، مصطفيٰ نانگراج، پشپا ولي، جان خاصخيلي، چندر ڪيسواڻي، بادل، آدرش، محمد علي پٺاڻ، امر اقبال، اڪبر مصطفيٰ سومرو، حبيب ساجد، پارس حميد، ڊاڪٽر رسول ميمڻ، طارق عالم احمد آزاد، علي حسن چانڊيو، شاهه محمد پيرزادو، رفيق سيال، فراق هاليپوٽو، شاهد حميد، امداد سولنگي، ماهين هيسباڻي، راشد بروهي، انور ڪاڪا، ضياء شاهه، علي اظهار ارشاد ڪاظمي، منور سراج، ممتاز عباسي، ۽ ٻيا نثري نظم جا مڃيل شاعر ڳڻيا وڃن ٿا. رحمت پيرزادو به ان تسلسل جو خوبصورت حصو آهي.

رحمت پيرزادي جا نثري نظم صرف جذباتي ۽ احساساتي روين جو
 اظهار نه آهن، پر انهن ۾ سماجي، تهذيبي ۽ تاريخي حوالن جو تسلسل پڻ آهي.
 انهن جي علامتن ۾ زمان ۽ مڪان، ماضي ۽ حال جا عڪس آهن. سندس اڪثر
 نظمن ۾ قديم ۽ جديد سماجي علم (Cross Breeding of Language)
 آهي، جيڪو سنڌي ٻوليءَ جي گهٽ شاعرن وٽ آهي. رحمت وٽ بيان جو
 جيڪوريشمي انداز آهي، اُن ۾ فڪر جي روشني به شامل آهي، جيڪا هڪ
 تخليق کي هر دؤر ۾ ساڻه کڻائيندي آهي. هي نظم پڙهي توهان سوچيو ته ڇا اها
 تخليق ڪنهن جو اندرُ چيري فڪر جي روشني سان ڪٽي نه نڪتي آهي.

”درد جو موهن دڙو“

هن کي ماريو

ڳايو پڇايو

چريو چئو

ڌمڪايو ڌڪ هڻو

گولي هڻو

هو پاگل آهي!

ديوانو آهي!!

ڪافر آهي!!!

هو چوي ٿو ته:

درد جو موهن دڙو

ٻيهر تعمير ٿيڻ ٿو چاهي.

اعليٰ شاعريءَ جو اهو به هڪ ڪمال آهي ته اها گهٽ لفظن ۾ گهڻو
 گجھ بيان ڪري سگهي، ايترو گجھ جيڪو ڪٿي به نه ڪٿي، دل ۾ مسلسل ۽
 متحرڪ رهي. ٿورڙن لفظن ۾ رحمت جو هي نظم درد جو اهڙو سفر آهي، جيڪو
 مسلسل دل ۾ جاري آهي، ڪٿي به رڪڻ جو نالو نه ٿو وٺي، دل ۽ اکيون لڳاتار ان
 جي پوئتي ڏيئي، جيان ڳوهجنديون رهن ٿيون.

”لاش جو سفر نامو“

هُن جا لڙڪ

ان جي لاءِ به

وڌيڪ ڪسارا هئا

جوانهن ۾

نہ مري سگهندڙ
ماتھوءَ جي لاش جو
سفر نامو هئو!

ڪا ڪا شاعري ڪڏهن هلڪي جهنڊڙي تي لڳندي آهي ۽ ڪا ڪا
شاعري وجود ۾ يونچال آئي ڇڏيندي آهي ۽ پوءِ فڪري مانار جو موت ٿيندو
آهي. اها شاعري ئي سماج ۾ اُٿل پُٺل جو ڪارڻ بڻجندي آهي. ”سنڌ جو سوال“
رحمت جو اهو نظم آهي، جنهن ۾ سوين سوال سمايل آهن، اهو نظم نه صرف
وجود ۾ زلزلو ٿو آئي پر اهو تاريخ جي گهٽين کي به گهڻو ماتي ڏياري ٿو ڇڏي
پنهنجي ديس جي اهڙي درد جو اظهار اڄوڪي سنڌي شاعريءَ ۾ فڪر جو معراج
آهي. جيڪو ڪنهن ڪنهن شاعر کي ئي نصيب ٿيندو آهي.

”سنڌ جو سوال“

پنهني پاسي وڏن وڻن سان
ڍڪيل سوڙهو ڪچو رستو
رستي جي ڀرسان ڊنل لوڙهي جا ڍنگڙا!
آڳنڌ ڇڻيل پنن سان لٽيل،
جنهن ۾ پڪرين ٻڌڻ جون نلهيون ڪليون!
جهوپڙيءَ جو سوڙهو دڻ
جنهن مان اندر ويڃڻ لاءِ
ٺوڙي ويڃڻو ٿي پيو!
اندر مٿن جو ڀڳل پيچر،
۽ چنل ڇت هيٺ لڙڪيل!
هڪٿين سان جهينگاڙيل هيٺ مٿل ست ٻار
آڏُ ڇڄل ڪٽ، ميريون رليون،
تن تي انون باڙ بيت ۾ رکي مٿل عورت!
اها سنڌ جي موجوده حالت آهي!!
منهنجو سوال صرف اهو آهي ته:
”ڇا بيت ۾ پلجندڙ اهو انون ٻار
پائليت ٿيڻ جو خواب ڏسي سگهي ٿو؟“
رحمت وٽ جماليات ۾ ڪمال درجي جي آهي، سندس شاعري حُسن
جي هُڳاءَ سان مهڪيل آهي، جنهن کي پڙهڻ سان ”حُسن جو مهورت“ ٿئي ٿو.

“حسن جو مهورت”

چنڊ چڻ مٺي پائيءَ جو ٿڌو تلاءُ آهي!

.... ۽ مان اُڃايل مُسافر آهيان!

ستارا پرينءَ جون اکيون آهن!

.... ۽ پيتر جي ولين ۾ پيلا گل ڦٽا آهن!

سموري فطرت ۾ خمار آهي.

مگر آئون انهن کان معذرت توڳهران!

چو ته مون کي ڪنهن جو انتظار آهي

جيڪا نئين صبح جي تمثيل جهڙي

حسين چوڪري آهي!

آئون هن لاءِ ان ڪري به ڪجهه

وڌيڪ نه ٿو چئي سگهان ته:

هُوءُ مُکڙين جي ڪُنوارپ ۾ لڪل آهي!

۽ اڃا هن جي حُسن جو

مهورت به ناهي ٿيو!!

مٿئين نظم ۾ چنڊ کي مٺي پائيءَ جو ٿڌو تلاءُ ۽ ستارن کي پرينءَ جون

اکيون چوڻ سان فطرت خمار ۾ ويڙهي ٿي وڃي، ڪائنات رقص ڪرڻ ٿي لڳي. ۽

چئوڏسائن ۾ ”حسن جو مهورت“ ٿئي ٿو.

”هُوءُ مُکڙين جي ڪُنوارپ ۾ لڪل آهي.

۽ اڃا هن جي حُسن جو

مهورت به ناهي ٿيو!!“

اهي سٽون حُسن جي تخليق آهن، جنهن کي شاعري سڏجي ٿو.

شيخ اياز لکي ٿو: ”حُسن جي تخليق خدا جي صفت آهي، جي شاعر

اها پاڻ ۾ پيدا ڪري سگهي ته کيس بيوڇا گهرجي.“

رحمت پيرزادو حُسن جي تخليق ڪرڻ واري صفت ماڻي چڪو آهي،

ان ڪري هُو پنهنجي شاعريءَ ۾ اهڙي جماليات جو آبِ حيات دريافت ڪري

چڪو آهي، جيڪو سندس شاعريءَ کي فنا ٿيڻ کان بچائيندو رهندو.

اسان جي سماج جي گڏين روايتن جيڪو زهر ڦهلايو آهي، اهو

سماج جي رڱن کي آهستي آهستي ناڪاره ڪري رهيو آهي. پيار جهڙي فطري

جذبي کي اجائي انا جي آڙاه ۾ ساڙيو وڃي ٿو. اها ”نه ختم ٿيندڙ باهه“ انيڪ

جانينون پسر ڪري چڪي آهي. رحمت جي نظر ”سنهڙي چيچ ۽ موت جو چلو“
پراهرين رسمن جو عڪس آهي:

“.....پيونڪاءِ ٿيو:

جنهن جا پڙاڏا حويلي جي

پڪين ديوارن کي ٽوڙي

محبوب جي قدمن ۾ اچي ڪريا:

.....۽ الماڙيءَ ۾ رکيل

محبت جي خطن ۾

ن ختم ٿيندڙ باهه لڳي وئي!!“

حُسن، تصور جو روشن حصو آهي، جنهن جو اولڙو جنهن به شئي تي

پوندو آهي، اُن کي خوبصورت بڻائي ڇڏيندو آهي. حُسن، تخيل جي روشني

آهي، نه ڪي روشنيءَ جو تخيل، تڏهن ئي چيو ويندو آهي ته ”حُسن ڏسڻ واري

جي اکين ۾ هوندو آهي.“ سعيد ميمڻ جون ستون آهن:

تون منهنجي تخيل ۾ سُهي لڳين ٿي،

حقيقت ۾ ايڏي تون سُهي نه آهين.

رحمت جو نظر ”حُسن جو تفسير“ اهڙو خوبصورت تخيلاتِي

نظر آهي، جنهن کي پڙهڻ سان تصور حُسين ٿي وڃي ٿو ۽ تخيل جي

حُسن کي مڃڻو پوي ٿو.

”تون ڪيتري به حُسين هُجين

منهنجي نظمن کان

اڳتي نه ٿي وڃين سگهين!

تون ايتري حُسين هوندينءَ

جو مان توکي ڏسي

ڪري پوان ۽

بنا ڦٽڪڻ جي مري وڃان!

اهو ممڪن آهي مگر

منهنجا نظر

دور ڪنهن حُسين تصوراتي جزيري تي

نُهنجي حُسن جو اهو تفسير آهن

جن کي هاڻ

نُهنجي حُسن جي به ضرورت

نه رهي آهي!!“

دنيا ۾ جتي هر حوالي سان اڻ برابري ۽ ناانصافيءَ جي اوندھ ڦهلجي رهي آهي، جيڪا دلين کي ڪارڻ جي طوفان ۾ ڏکي رهي آهي، اتي اها اڻ برابري ادب جي دنيا ۾ به ڪاهي پئي آهي. سنڌي ادب ۾ ته شروع کان ئي لابيون ۽ گروپ بنديون آهن، پر عالمي ادب جي حوالي سان به ادبي اسٽيبلشمينٽ اڻ برابريءَ جو ڪارو دونھون ڦهلائي رهي آهي ته جيئن اکيون کولڻيون نه پون. پر انھن کي ڪهڙي خبر ته ”شاعري ست آسمان به ٽپي وڃي ٿي آهي.“ رحمت جو نظم ”ٽين دنيا“ هڪ اهڙو تخليقي احتجاج آهي، جيڪو ادبي اسٽيبلشمينٽ جا بنياد لوڏي سگهي ٿو.

”شاعري اها خانہ بدوش چوڪري آهي

جيڪا ڪنھن به جاءِ تي

ناهي هوندي!

اها ڪڏهن ته ڊگهي سڄدي ۾

ست آسمان ٽپي ويندي آهي!

ڪڏهن اڳهاڙي ٿي

وڏو تهڪڙ ڏئي

ڪلڻ جو ڦڻ به ڄاڻندي آهي!!

يا ته جاڳڻ لاءِ

اکين کولڻ جي ضرورت ناهي،

يا ته ٽين دنيا ۾ ڪو شاعر ناهي!!”

تخليق جي طاقت کي ڪابه شيءِ روڪي نه ٿي سگهي.

ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته نقاد اونداهيءَ جي غار مان ٻاهر نڪري

اچي ”تخليق جي سج“ کي ڏسن، جيڪو اکين کي حُسن ۽ توانائي

بخشي رهيو آهي.

ذات جي اڳهاڙپ جي حوالي سان اوڪتاويو پاڙ جو نظر آهي:

”منهنجا هٿ ذات جي پردن کي کولن ٿا

۽ توکي وڌيڪ اڳهاڙپ ۾ ويڙهي ڇڏن ٿا

تنهنجي جسم جي حصن کي

بي پردہ ڪرڻ ۾

منهنجا هٿ

تنهنجي بدن لاءِ

هڪ ٻيو بدن ايجاد ڪن ٿا.”

ساڳئي فڪري تناظر ۾ رحمت جو نظم ”اڳهاڙپ جو نغمو“ به

آهي.
 رحمت جو نظر “زمين جي خاموش حصي جا رهاڪو” ۾
 انساني تهذيب جو اونهو اڀياس، زمين سان محبت ۽ تهذيبي روايت
 جو اظهار آهي.
 ان کان علاوه سندس ٻيا نظر به ڏاڍا تخليقي ۽ چُهَنڌڙ آهن،
 جن ۾ بي مثال فڪري گهرائي، خيال جي ثُرت ۽ جذبن جي سچائي
 آهي.

نورالهدى شاه جو نظر آهي:

”ٻه ليڪا ڪڍي

صليب ٺاهي

پنهنجو پاڻ تنگي ڇڏيان

جي ڏک سڀئي لکي نه سگهان.“

رحمت جو نظر آهي:

”جيڪو لکيوسين

اهو شاعري

بڻجي ويو،

۽ جيڪو

نه لکي سگهياسين

اهو درد.“

ماڻهوءَ جي وجود جي پوڳنا جڏهن تخليق جو روپ وٺي ٿي،
 تڏهن اها آرٽ جو شاهڪار نمونو ٿي پئي ٿي ۽ جيڪا پوڳنا تخليق جو
 روپ نه ٿي وٺي سگهي، اها درد بڻجي کائيندي ٿي رهي.
 منهنجي دُعا آهي ته رحمت پيرزادي جي پوڳنا شاعري بڻجندي
 رهي. خدا کيس درد جي آڏوهيءَ کان بچائي، تخليق جو حُسن عطا
 ڪري، آمين.

حيدرار سولنگي

رحمت پيرزادي جي شخصيت ۽ شاعري

رحمت الله جڏهن پنهنجي ڪتاب ”اڪيلائيءَ جو ڪينواس“ تي لکڻ لاءِ چيو ته مون حيران ٿيندي هن کان پڇيو ته ”مان! توهان جي نئين ڪتاب تي ڪجهه لکان؟“ چوڻ مان ڪا وڏي شاعر آهيان ۽ نه وري صاحب ڪتاب شاعرن ۾ منهنجو شمار ٿئي ٿو. ”اڪيلائيءَ جو ڪينواس“ تي شاھ محمد پيرزادي جهڙي پلوڙ شاعر جي مهاڳ ۽ نئين ٽهيءَ جي منفرد، جديد ۽ بهترين شاعر حبدار سولنگي جي مضمون هوندي ڀلا منهنجي لکڻي ڪهڙي اهميت رکندي بهرحال رحمت الله جي خواهش مطابق پاڻ ۾ ٿوري همت پيدا ڪيم ۽ خود کي هن ڪتاب تي ڪجهه صفحا لکڻ لاءِ تيار ڪيم.

رحمت جي شاعريءَ جو پهريون ڪتاب ”ڪليسا جي دريءَ مان“ 2005ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو ٻيو ڪتاب ”ڪينڊل لائٽ“ 2009ع ۾ ڇپيو (اهو ڪتاب پڻ نشري نظمن تي مشتمل آهي). رحمت جو ٽيون ڪتاب 2012ع ۾ ”خمار گيت، چاندني“ جي نالي سان ڇپجي پڌرو ٿيو. ”اڪيلائيءَ جو ڪينواس“ سندس شاعريءَ جو چوٿون ۽ نشري نظمن جو ٻيو ڪتاب آهي. رحمت جي شاعري جڏهن مان پڙهان ٿي ته جيڪا ڳالهه سڀ کان وڌيڪ واضح طور تي محسوس ڪجي ٿي اها آهي هن جي پنهنجي ذات (شخصيت)، هن جي حساسيت ۽ زندگي کي ڏسڻ جو اهو خاص انداز جيڪو هن جي شاعريءَ جي چٽي ڪتابن ۾ موجود آهي.

رحمت الله سان هونئن ته منهنجي لوميرج آهي. پر هو منهنجي سڳي

مامي مير محمد پيرزادي جو پٽ آهي. ان رشتي سان اسان جو ننڍپڻ ۽ جواني جڻ ته گڏ گذري اسان پنهنجي ڪي جنهن شيءِ هڪ ٻئي جي ويجهو ڪيو اهو علم ۽ ادب سان لڳاءُ هو. رحمت جي زندگي ۾ شامل ٿيڻ کان پوءِ هن جي شخصيت جي جيڪا وصف مون سڀني کان واضح ڏٺي، اها آهي سوچ جو مثبت رويو. رحمت زندگي جي هر عمل ۾ مثبت ۽ سٺو سوچيندو آهي. حالتون ڪيڏيون به ناسازگار هجن، اسان ڪيڏا به ڏکيا ۽ مشڪل ۾ چو نه هجن هو هميشه ائين چوندو آهي ته ”انشاء الله سڀ بهتر ٿي ويندو.“ مون ڏکي کان ڏکي وقت ۾ به هن کي مثبت سوچيندي ڏٺو آهي. مون هن کيس ڪڏهن به ڪمزور ٿيندي نه ڏٺو آهي. سواءِ ٻن واقعن جي جڏهن اسان کي پهرئين ڏي ڄاڻي ۽ اها به ڏينهن هن دنيا ۾ رهڻ کان پوءِ گذاري وئي ۽ ٻيو جڏهن 2012ع ۾ اسان کي پٽ ڄائو ۽ اهو به ٻن ڏينهن کان پوءِ گذاري ويو. انهن پنهنجي واقعن تي مون رحمت کي ڪمزور ٿيندي ۽ روئندي ڏٺو. سونو جيڪو اسان جو اڪيلو اولاد آهي ان سان رحمت جو لڳاءُ عشق جي حدن کان به اڳتي جو آهي ۽ هو ائين چوندو آهي ته سونو، مان ته ٺهي ٻارن جيترو پيار ڪيان ٿو.

ٻار کان پوءِ رحمت جي زندگي ۾ جنهن شخصيت کي سڀ کان وڌيڪ اهميت حاصل آهي اهو آهي سندس والد مير محمد پيرزادو. اسان سڀ پنهنجي والدین سان پيار ڪندا آهيون پر جيڪو پيار عزت ۽ احترام عقيديت عشق ۽ عبادت تائين مون هن کي پنهنجي والد سان ڪندي ڏٺي آهي، ان جو مثال نه آهي. جيستائين منهنجو تعلق آهي ته جيترو پيار عزت ۽ احترام مون کي رحمت کان مليو آهي، مان سچ ته پاڻ کي هڪ خوش قسمت عورت سمجهان ٿي. رحمت جي هوندي مون کي ڪڏهن به اڪيلائپ جو احساس نه ٿيو آهي ۽ نه ئي ڪنهن دوست جي ضرورت محسوس ٿي آهي. مان سمجهان ٿي ته هڪ ڪامياب شادي شده زندگي گھارڻ لاءِ پيار ۽ محبت سان گڏوگڏ دوستي هجڻ تمام ضروري آهي. ڇو ته جيڪا ڳالهه توهان پنهنجي دوست سان شيئر ڪري سگهو ٿا اها پنهنجي زال يا گهر جي ڪنهن به ٻئي ڀاتيءَ سان نٿا ڪري سگهو. اهو ئي سبب آهي جو دوستي جي مضبوط رشتي جي ڪري رحمت مون سان پنهنجي هر ڳالهه شيئر ڪندو آهي. ان حد تائين جو جي هن کي ڪا خوبصورت چوڪري وڻي ويندي آهي ته هو ان جو ذڪر پڻ سڀ کان پهريان مون سان ڪري ڪلندو آهي ۽ مان هن کي چوندي آهيان ته ”تون پنهنجن نون نون انيئرز جا قصا به مون کي ٻڌائين ٿو؟“ هو هميشه مون کي جواب ڏيندو آهي ته ”تون صرف منهنجي زال نه پر منهنجي

دوست به آهين.

رحمت کي مون هڪ جاکوڙي ڪردار طور ڏٺو آهي. هو تمام گهڻي محنت ڪندو آهي. اها سندس ملازمت هجي يا پڙهائي. اهوئي سبب آهي جو هو هڪڙي ئي وقت ٻه ايٽرا گهڻا ڪم ڪندو آهي. هو N.P.I.W. پرائيڊسٽر آهي. سنڌ تي. وي نيت ورڪ تان سندس ڊائريڪشن ۾ پروگرام "رچنا" هلندو آهي. ان کان علاوه هوبوبي. ٽي. وي تي ماهين هي سبائيءَ جي ادبي پروگرام جو اسڪرپٽ رائٽر آهي. هوماهوار "ناٽڪ ميگزين" جوائڊيٽر پڻ آهي ۽ ادبي مضمونن لکڻ ۽ شاعري ڪرڻ کان سواءِ هو سنڌ يونيورسٽي مان پي ايڇ ڊي پڻ ڪري رهيو آهي. جيڪو تمام گهڻو محنت طلب ڪم آهي. اهوئي سبب آهي جو هو گهر هوندي به پنهنجي ڪم ۾ رڌل هوندو آهي. ڪڏهن ڪڏهن مان حيران ٿيندي آهيان ته رات جو تقريباً 12 بجي آئون سمهندي آهيان ته رحمت لکڻ يا پڙهڻ ۾ مصروف هوندو آهي ۽ جڏهن آئون صبح جو ڇهين بجي اٿندي آهيان ته هو جاڳي رهيو هوندو آهي. مون کي سمجهه ۾ نه ايندو آهي ته هو ڪڏهن سمهي ٿو. پڇڻ تي بس چوندو ته سمهيو هيس توهان جي سمهڻ کان پوءِ.

رحمت کي ڪلاسيڪل موسيقي جو تمام گهڻو شوق آهي ۽ اهو شوق کيس پنهنجي والد کان ورثي ۾ مليو آهي. هوراڳن کي چڱي طرح سمجهندو آهي ۽ ڪوبه گلوڪار جڏهن ڪلاسيڪل راڳ ڳائيندو آهي ته هو اسان کي ٻڌائيندو آهي ته هي فنڪار ڪهڙو راڳ ٿو ڳائي. منهنجي گهر ۾ تقريباً هڪ هزار کان وڌيڪ ڪلاسيڪل راڳ جون ڪيسٽون آهن ۽ ڪتابن جو به هڪ خزانو سندس لائبريريءَ جو حصو آهي. رحمت کي هلڪا رنگ وڻندا آهن ۽ گهرن رنگن ۾ کيس ميرون ڪلر وڻندو آهي. کاڌي ۾ هو گهڻا مارج مصالحا وارا کاڌا پسند نه ڪندو آهي. کيس سمنڊ تي ويڙ ڏاڍو وڻندو آهي. جيستائين رحمت جي اخلاق ۽ رويي جي ڳالهه ڪجي ته هو دوستن جو ته دوست آهي پر اهي ماڻهو جيڪي کيس ڪڏهن به ڪم نه ايندا، رهندو کيس ستائيندا ۽ ان سان حسد رکندا، انهن ماڻهن سان به سندس رويو نهايت سٺو هوندو آهي. هو مون کي هميشه درگذر ڪرڻ ۽ ماڻهن جي روين کي وساري انهن سان سٺو سلوڪ ڪرڻ لاءِ چوندو آهي تازو ئي هڪ ايڊيٽر صاحب جيڪو جڏهن پنهنجو رسالو ڪڍڻ شروع ڪري پيو ته رحمت سندس تمام گهڻي مدد ڪئي. پنهنجو قيمتي وقت هن کي ڏنائين هن سان گذرڻو پيس ته به نه ڪي بائيئين ۽ پنهنجون لکڻيون ۽ ٻين جا مضمون ۽ لکڻيون کيس هٿ ڪري ڏنائين ۽ پيو به گهڻو ڪجهه ان ماڻهوءَ لاءِ ڪيائين جڏهن رحمت پنهنجو رسالو "ناٽڪ" ڪڍيو ته ان

ايڊيٽر صاحب (جنهن جو ۽ سندس رسالي جونالومان ضرور لکان هان پر اهو به رحمت مون کي منع ڪيو) سندس خلاف پنهنجي ايديتوريل پر ڪهڻو ڪند لکيو. پڙهي مون کي ۽ سندس ٻين مخلص دوستن کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي. ٿيڻ ته ائين ڪبي ها ته هو شخص رحمت جي مدد ڪري ها پر بغض ۽ حسد ڪري انتهائي نامناسب زبان استعمال ڪيائين. ان صاحب کي مان ۽ رحمت جو ڪوبه ادبي دوست تمام سٺو جواب ڏئي پئي سگهيو پر رحمت ائين ڪرڻ کان نه صرف منع ڪيو پر اڄ ڏينهن تائين به ان شخص سان دوستي جو رشتو نپائيندو اچي. رحمت هميشه چاهيندو آهي ته ڪتابن جي ڇپرائڻ ۾ جيتري ٿي سگهيس دوستن جي مدد ڪري سندس دوست صادق لاکي جو شعري مجموعو ڇپرائڻ ۾ ان جي ڏاڍي مدد ڪيائين ۽ پاڻ حيدرآباد وڃي (تڏهن اسان سڪرنڊ ۾ رهندا هئاسون) سندس ڪتاب ڇپرايائين ٻين به ڪيترن ئي دوستن جي ڪتاب ڇپرائڻ ۾ مدد ڪيائين. رحمت جي هڪ وصف هي به آهي ته هو هميشه پنهنجي ذات کي پنتي رکي ٻين دوستن کي اڳتي آڻيندو آهي. هو ڪڏهن به پنهنجي پبلستي ناهي ڪندو. ڪتابن جي مهورت ڪرڻ ۾ به گهٽ دلچسپي وٺندو آهي. سندس ڪنهن شاعر دوست جي سالگرهه هوندي ته ان تي مضمون لکي اخبار ۾ ڇپرائيندو. ڪنهن جي ڪتاب جي مهورت هوندي ته ان تي مضمون لکي، ڪوشش ڪندو ته ساڳئي ڏينهن اخبار ۾ ڇپجي ته ان جي دوست جي وڌ کان وڌ پذيرائي ٿئي. رحمت جي سالگرهه هوندي ته منهنجي گهڻي اسرار باوجود ڪڏهن به ڪنهن اخبار ۾ پاڻ تي مضمون نه ڇپرائيندو. ”رچنا“ سنڌ تي ويءَ تي هلندڙ ادبي پروگرام جنهن جو هو خود ڊائريڪٽر آهي ان پروگرام جي به 25 پروگرام هلڻ کان پوءِ پاڻ پنهنجي شاعري پڙهيائين. اهو به جڏهن سندس دوستن زور ڀريو. پنهنجي والد صاحب اڄ ڏينهن تائين ”رچنا“ ۾ نه آندو اٿائين. آواز تي. وي تان هلندڙ پروگرام ”ذات ڌڻي“ ۾ (جنهن ۾ رحمت اسٽنٽ ڊائريڪٽر هو ۽ ادي ماهين هيسبائي ڊائريڪٽر هئي) ان ۾ ادي ماهين جي زور ڀرڻ باوجود پنهنجي والد مير محمد پيرزادي تي پروگرام نه ڪيائين. هي پاڻ ان پروگرام ۾ به اسڪرين تي هڪ دفعي کان وڌيڪ نظر نه آيو. نورڌ ۽ هيٺائين رحمت جي فطرت ۾ شامل آهي. دوستن جي سخت کان سخت ڳالهه ۽ بري کان برويو به هو ائين برداشت ڪندو جو ڪا ڳالهه ٿي نه آهي. مجموعي طور تي رحمت هڪ ذهين، محنتي، ذم دار خوددار ۽ بي حد پيار ڪندڙ شخص آهي. اهڙي بي ضرر ماڻهو جنهن جي ڪنهن ڳالهه مان ۽ ڪنهن رويي مان شايد ئي ڪنهن کي ڪڏهن ڏک رسيو هجي. مان پاڻ کي خوش قسمت سمجهان ٿي ۽ سمجهان ٿي ته اهي منهنجي ماءُ جون دعائن ٿي آهن جنهن ڪري مان رحمت

پيرزادي جهڙي ماڻهوءَ جي زندگي ۾ شامل آهيان. سندس ذات تي اڃا تمام گهڻو لکي سگهجي ٿو پر مون کي سندس شاعريءَ تي به لکڻو آهي ۽ ڪتاب جي صفحن ۾ گنجائش گهٽ آهي.

رحمت الله پنهنجي شاعريءَ مطابق پاڻ ئي چونڊو آهي ته هن جي شاعريءَ تي شيخ اياز جو تمام گهڻو اثر آهي ۽ هو سنڌ جي پلوڙ شاعر حسن درس کان تمام گهڻو متاثر آهي. رحمت الله کي شعور جي پهرئين ڏاڪي کان ئي شاعرانو ماحول مليو. هن جونڊيڻ سڪرنڊ ايگريڪلچرل فارم (جتي سندس والد صاحب ايگريڪلچر آفيسر هو) جي وڏي ۽ ڪشادي گهر ۾ گذريو. چوڌاري ساوڪ انتهائي پرسڪون ۽ پرفضا ماحول به هن کي شاعريءَ ۽ فطري حسن ڏانهن راغب ڪرائڻ ۾ پيش پيش هو. پر جيئن ته رحمت الله جو والد صاحب خود هڪ سٺو شاعر هو ۽ سندس گهر وڏن وڏن شاعرن جو اچڻ ويڃڻ پڻ رهندو هو. جن ۾ سائين تاج جويو خاڪي جويو عبدالحڪيم ارشد، راشد مورائي، ۽ ويندي استاد بخاريءَ تائين سنڌ جا ناميارا شاعر ۽ اديب سندس گهر ايندا هئا.

رحمت الله جي تربيت ۾ انهن محفلن ۽ ڪچهرين جو وڏو هٿ آهي جيڪي اڪثر ڪري سندس گهر ۾ (يا گهر جي ويجهو) سنڌ جي وڏن وڏن اديبن سان ٿينديون هيون. ادب، اخلاق، تهذيب، بردياري، برداشت، صبر ۽ تحمل جيڪو رحمت الله جي شخصيت جو حصو آهي، اهو قطعي ممڪن نه آهي جيستائين ڪنهن به ماڻهوءَ کي ننڍپڻ کان ئي اهڙو سنو ادبي تعليمي ۽ تهذيبي ماحول نه ملي. سندس والد مير محمد پيرزادي تعليم سان گڏوگڏ اخلاق ۽ تهذيب جو اهڙو ته پڪو ۽ پختو پڄ هن جي شخصيت ۾ پوکيو آهي جو ڇا به ٿي پوي هن جي زبان مان مجال جو ڪو گتو لفظ نڪري يا هو ارادتا ڪنهن کي رنجائڻ جي ڪوشش ڪري سندس والد جي تربيت ۽ اصلاح جي ڪري ئي سندس شاعري وزن بحر تي به ايتري ته پوري آهي جو سندس ڪتابن ۾ ورلي ئي جو شعر وزن بجز جي معيار تي پورو نه لهي.

سندس شاعريءَ جو پهريون مجموعو ”ڪليسا جي مان“ ۾ سنڌي شاعريءَ جون تقريبن سڀئي ڪلاسيڪل صنفون ملن ٿيون. دها، بيت، وائي، گيت، غزل، نظم ۽ ٽيڙو. پنهنجي هن پهرئين ڪتاب کي رحمت الله پنهنجي والد صاحب مير محمد پيرزادي کي اڀريو آهي. رحمت الله جي شاعريءَ جو ٻيو ڪتاب ”ڪينڊل لائيٽ“ 2009ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو هي ڪتاب رحمت الله جي نثري نظمن تي مشتمل ڪتاب آهي. (جيڪو هن منهنجي نالي ڪيو آهي)

سندس هن ڪتاب کي تمام گهڻي پذيرائي ملي. رحمت الله جي شاعريءَ جو ٽيون ڪتاب ”خمار، ڪيت، چاندني“، ”ٽئون نياپو“ اڪيڊمي طرفان جولاءِ 2012ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو. هي ڪتاب سائين راشد مورائي کي اربيو ويو آهي. (پنهنجي نثري نظمن جي هن خوبصورت پوري کي هن پنهنجي جيون ساٿي يعني مون کي اربيو آهي. جنهن لاءِ مان سندس ٿورائي آهيان.)

هاڻ ڳالهه ڪجي سندس شاعريءَ جي چوٿين مجموعي جي جيڪو ”اڪيلائي جو ڪينواس“ جي عنوان سان ٽيون نياپو اڪيڊميءَ طرفان 2014ع ۾ شائع ٿي رهيو آهي. هي ڪتاب سندس شاعريءَ جو چوٿون ۽ نثري نظمن جو ٻيو ڪتاب آهي. هت مان پڙهندڙن کي هي پڻ ٻڌائيندي هلان ته رحمت الله جو منظوم شاعريءَ جو پنجون مجموعو پڻ تيار آهي. ان کان علاوه سندس مضمونن تي مشتمل هڪ ڪتاب ۽ سندس خوبصورت ڪهاڻين تي ٻڌل هڪ ڪتاب پڻ ڇپجڻ لاءِ تيار آهن. جيڪي ڪوشش ڪبي ته جلد کان جلد ڇپرائي پڌرا ڪيا وڃن.

”اڪيلائيءَ جو ڪينواس“ ۾ رحمت الله جا انتهائي خوبصورت نثري نظم آهن. نثري نظمن جي صنف هڪ جديد صنف طور سنڌي شاعريءَ ۾ داخل ٿي. سنڌي ادب جي وڏن نالن جهڙوڪ شيخ اياز پڻ نثري نظم لکيا، حسن درس، حسن مجتبيٰ، اڌل سومرو، ايمر ڪمل، پشپا ولي، امرسنڌو ۽ ٻين ڪوڙ سنڌي شاعرن هن صنف تي نه صرف لکيو بلڪه نون نون تجربن، استعارن، ۽ نون نون موضوعن سان هن صنف کي چار چنڊ لڳائي ڇڏيا آهن. رحمت الله پيرزادو به انهن ئي شاعرن ۾ شمار ٿئي ٿو جنهن نه صرف ان صنف ۾ لکيو بلڪه انتهائي خوبصورت انداز ۽ نون موضوعن سان لکيو. هن ڪتاب کي پڙهڻ کان پوءِ احساس ٿئي ٿو ته رحمت الله جا هي نظم تمام گهڻا احساساتي آهن. حسن، عشق، محبوب جو ثرب، جدائي وارا احساس هڪ خاص جذباتي انداز ۾ موجود آهن. گڏوگڏ سماج / معاشره تهذيب، فلسفو ۽ زندگي جي تمام روين تي شاعراني ۽ گهري نظر رکندڙ شاعر جي حيثيت سان رحمت الله پيرزادو پنهنجي هن ڪتاب ۾ نظر ايندو. ڪتاب جي ابتدائي صفحن تي هي انتهائي خوبصورت نظم آهي.

”شاعريءَ جو درد...“

جيڪو لکيو مين

اهو شاعري

ٻڄجي ويو!

۽ جيڪو

نه لکي سگهيامين

اهو درد ر!!

هڪ ٻيو نظم جنهن مون کي تمام گهڻو متاثر ڪيو. جنهن ۾ معاشري جي ان پئتي پيل عورتن جو ذڪر آهي جنهن لاءِ شايد اڄ ڏينهن تائين ڪو عملي طرح سگهارو آواز نه اٿاريو ويو آهي. نظم آهي:

“احساس ڪمٽري”

هن جي زندگي

سڱ چٽي ڏنل

عورت جيان

گذري وئي!

جنهن جي فقط

احساس ڪمٽري ئي

سڄي زندگيءَ لاءِ

ڪافي آهي!!

هڪ ٻيو نظم جنهن ۾ محبوب کي ياد ڪرڻ ۽ ان احساس کي انتهائي خوبصورت انداز ۾ بيان ڪيو آهي. نظم آهي:

“چنڊ جو تمنائي”

مان نديءَ جي ڀرسان

نرم گاهه تي ليٽيل آهيان!

تون ياد ٿي اچين!!

۽ ماضي

لهڙ لهر درياھ ۾

تبديل ٿي وڃي ٿو!

۽ مان ان ۾

ترندو ترندو

دور دور ٻڌندو

چنڊ جو تمنائي آهيان!!

رحمت الله جي هنن نثري نظمن ۾ نه صرف خوبصورت جذبا، احساساتي جذبا، حسين لمحن جي عڪاسي موجود آهي بلڪ معاشري جي بي حسني، ڏاڍ ۽ ظلم خلاف پڻ آواز اٿاريل آهي. جنهن جو مثال هي خوبصورت نظم آهي:

“تمغا”

اسان وٽ شاعرن ۽
ڳائڻن کي ماريو ويندو آهي!
۽ پوءِ مردن کي
تمغا پيارايا ويندا آهن!
انهن سان فوٽون
ڪڍرايا ويندا آهن،
۽ ايوانِ صدر جي
مضبوط ديوارن تي
اهي فوٽون ٽنگي
پنهنجي ڏوهن جا کاتا
وڌايا ويندا آهن!
هڪ ٻيو نظريو ان ئي موضوع تي آهي:
“War Crime”

اهو به هڪ عجيب اصطلاح
گهڙيو ويو آهي ته:
War Crime جنگي ڏوهه
اسين جنگ کي ئي ڏوهه ٿا سمجهون
جڏهن انسان
انساني اخلاق کان ئي ڪري ٿو پوي
ته هو ويڙهه ٿو ڪري
War Crime جنگي ڏوهه
تو بد اخلاقي ۾
ڪميٽائپ جو
هڪ جديد استعارو آهي!!
اڄڪلهه سنڌ جي ڀيٽن کي وڪڻڻ ۽ انهن تي نوان شهر اڏڻ جون
ڳالهيون هلي رهيون آهن. ان ئي موضوع تي رحمت جو هڪ خوبصورت نظريو هن
ڪتاب ۾ موجود آهي جنهن جو عنوان آهي ڊائمنڊ بار آئي لينڊ سٽي!
هو مهاڻن جون مڌيون ڊاهي
ٻيڙيون ۽ هوڙها ساڙي

۽ شاھ جي سر سامونڊيءَ کي
 سمنڊ ۾ اچلي
 هڪ صدين جي تهذيب کي
 برباد ڪري
 اتي ڊائمنڊبار آڻيليندڙ سٽي
 مصنوعي خوشين جو
 شهر اڏڻ ٿا چاهن!!

جیلن ۾ جيڪي عورتون موجود آهن ۽ اُتي هو ڪيڏو نه درد پيوگين
 ٿيون ۽ ظلم ڏاڍ ۽ جبر برداشت ڪن ٿيون. اڪثر عورتون ته بي ڏوهيون
 هونديون آهن جيڪي معاشرتي بي حسي ۽ مردن جي ڏاڍ ۽ ظلم ڪري جيلن
 تائين پهچي وينديون آهن. رحمت الله انهن عورتن لاءِ پڻ لکيو آهي سندس هڪ
 نظم آهي: ”فلاحی بيگمات“

وڏ گھراڻن جون بيگمات
 فلاحی شوق ۾
 اين - جي - اوز جي وڏن عهدن تائين
 ته پهچي سگهن ٿيون.
 مگر انهن کي
 اهو احساس ڪڏهن به نه ايندو ته
 جيل ۾ عورت
 ٻار ڪيئن ڄڻيندي آهي!
 ۽ قيد ۾ ڄمنداڙ ٻار جو
 ڪوبه مستقبل ناهي هوندو!!

هن ڪتاب ۾ موجود رحمت الله جو هڪ خوبصورت نثري نظم جيڪو
 هت ان لاءِ به ڪوٽ ڪيان ٿي جو هن نظم ۾ شبههون ۽ استعارا نهايت
 خوبصورت ۽ اندازِ بيان دل کي وڻندڙ آهي هي هڪ مڪمل نثري نظم آهي
 جنهن ۾ نثري نظم جا تمام لازماً انتهائي خوبصورت سان بيان ٿيل آهن:
 ”حسن جو مهورت“

چنڊ ڄڻ مٺي پاڻيءَ جو ٿڌو تلاءُ آهي!
 ۽ مان اڃايل مسافر آهيان!
 ستارا پرينءَ جون اکيون آهن.

۽ پتر جي ولين ۾ پيلا گل ڦٽا آهن!
 سموري فطرت ۾ خمار آهي
 مگر آئون ان کان معذرت ٿو گهران!
 چو ته مون کي ڪنهن جو انتظار آهي.... (جاري)
 آخر ۾ جيڪو نظر مان پڙهندڙن سان شيئر ڪرڻ چاهيان ٿي ان جو
 عنوان آهي ”خوابن جا پيري“. پر رحمت الله کي شايد خبر نه آهي ته خوابن جا
 ڪي به پيرا نه ٿيندا آهن ۽ نه ئي پيري بهر حال نظم تمام خوبصورت انداز ۾
 لکيل آهي. خيال به نهايت خوبصورت آهي.
 ”خوابن جا پيري“

ندي ڪنهن گهريءَ
 سوچ ۾ وهي رهي آهي!
 پڪي بي چين ٿي
 پر ڪنجي رهيا آهن.
 هي سيارو به عجيب آهي
 ڊگمين راتين ۾
 چورائيل خوابن جا پيرا
 ڪو به پيري ڳولي نه سگهيو آهي!!

رحمت الله جي شخصيت ۽ شاعريءَ تي اڃان به ڪجهه وڌيڪ لکي
 سگهجي ٿو. پر چو ته هت صفحن جي گهٽتائي آهي ان ڪري مان پنهنجو مضمون
 اتي ختم ڪيان ٿي. مان رحمت الله جي شخصيت بابت انتهائي سچائي ۽ انصاف
 سان لکڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ سندس شاعريءَ تي پنهنجي مطالعي ۽ فهم مطابق
 لکيو. شل رحمت الله ۽ سندس دوستن کي منهنجو پورهيو پسند اچي. آخر ۾ آئون ادا
 انعام عباسي جي ٿورائتي آهيان جنهن جي اداري نئون نياپو طرفان رحمت الله جي
 شاعريءَ جو هي ٻيو ڪتاب اچي رهيو آهي. ڀاءُ شاهه محمد پيرزادي جي پڻ ٿورائتي
 آهيان جن هن ڪتاب جو مهاڳ لکيو ۽ ادا حيدر سولنگيءَ جا ٿورا جن رحمت الله
 جي شاعريءَ تي خوبصورت مضمون لکيو. اميد آهي ته رحمت الله جو هي ڪتاب پڻ
 پڙهندڙ کي متاثر ڪندو ۽ کيس سٺي موت ملندي

سندو پيرزاده

اڪيلائيءَ جو ڪٺواس

نثري نظم

بيچ لگزريء جي هڪ شام

اڄ کان ڏهه سال اڳ ۾
تون پنهنجي وڏي گاڏيءَ ۾
منهنجي ننڍي گهرايندي هئين!
... ۽ چوندي هئين ته
(دنيا ۾ پئسو ئي سڀ ڪجهه آهي)
۽ آئون هڪ ڊگهي تقرير ڪري
تو کي سمجھائڻ جي ڪوشش ڪندو هئس
ته..... انسانيت وڏي ڳالهه آهي
اڄ بيچ لگزري هوٽل جي
هن سئمينار ۾ شام واري سيڪشن ۾
تون ماڻهن کان والٽيئرلي
غريبن لاءِ چنڊو وٺي رهي آهين ،
۽ آئون ڏهه هزارن عيوض
انسانيت تي ليڪچر ڏيڻ آيو آهيان !!

رايو

عقل مند موت تي لت رڪي سمهندا آهن
۽ جاڳندا آهن !
۽ بي عقل موت کي مٿن کئون رکي ڇڏيندا آهن ،
۽ موت جي خوف کئون
نه جاڳڻ وقت جاڳي سگهندا آهن !
نه سمهڻ وقت سمهي سگهندا آهن !!

مسیحي گیت

ذهن ، خیالن مان ٻاهر آیو ته ،
مون چرک پري
پوئتي ڏنو !
هڪ قبر تي
هڪ ماتمي لباس واري
چوڪري !
مسیحي گیت
ڳائي رهي هئي !!

خوشبوء جي پينائي

اي خدا !
هن منهنجي
مري ويل ديس جا
مڪڙين جهڙا
جيئرا پار !
خوشبوء جي
نابينائيءَ کي
برداشت نه ڪري سگهندا !

مرڻ تي وڌل پابندي

”فرانس جي ميئر
ماڻهن جي مرڻ تي
ڪجهه ڏينهن لاءِ
پابندي وجهي ڇڏي آهي !
ان لاءِ ته گذريل
ڪجهه عرصي کان
ماڻهن جي گهڻي موت جي ڪري
اسٽيٽ کي آخري رسمن
جي ادا ڪرڻ ۾
دُشواري محسوس ٿي رهي آهي !“
شايد هاڻ اسين
پنهنجي مرضيءَ سان
مري به نه ٿا سگهون !!

شاعري ۽ درد!

جيڪو لکيوسين
اُهو شاعري
بڻجي ويو!
۽ جيڪو
نه لکي سگهياسين
اُهو درد!!

احساس-ڪمٽري

هن جي سڄي زندگي
سڱ چٽي ڏنل
عورت جيان
گذري وئي !
جنهن جي فقط
احساس- ڪمٽري ئي
سڄي زندگيءَ لاءِ
ڪافي آهي !!

سپنو

سج جا پهريان ڪرڻا
گهري ڏنڊ ۾
گهاتي ڪيلي مان
گهتيون تلاش ڪري رهيا آهن !
پڪين جي سنهڙين ڇهنبن مان
ٻاڦ نڪري رهي آهي !
..... ۽ پڪي پاڻي ۽ ڀر تري ۽ تڙگي رهيا آهن .
(چو ته سياري جي يخ ٿڌي صبح جو
اڃان پاڻي گرم آهي !)
..... ۽ پڪين جي ننڍڙن ڪنڀن مان به
ٻاڦ نڪري رهي آهي !
وڻ خاموش آهن ۽ شايد رات جي
ڏنل سڀني جي حيرت مان
اڃان نڪري نه سگهيا آهن !

رومن کيٽولڪ جو حبشي گهوڙو!

هوءَ رومن کيٽولڪ پوڙهي
جنهن گهوڙي تي سڀ کان وڌيڪ
شرطن کڻي ڪروڙپتي ٿي وئي هئي!
اُن اهو ڪارو گهوڙو
سڀني کڻيل پئسن مان خريد ڪيو آهي!
هاڻ هوءَ هر روز صبح ۽ شام
اُن گهوڙي سان پيار ڪندي آهي
۽ ريس-ڪورس تي
اُن جي چلڪڻي بُت تي
پنهنجا گهنجیل هٿ گهمائي
زندگيءَ جي مُسرُن کي ماڻڻ
جي ڪامياب پريڪٽس ڪندي آهي.

گوتم ٻڌ وارو سڪون!

اي خدا!
مون کي
حضرت سليمان عليه السلام
واري ٿوپيءَ
۽ حضرت موسيٰ عليه السلام
واري لٽ جي ضرورت نه آهي!
مون کي ته توکان
گوتم ٻڌ واري
سڪون جي طلب آهي!

رلش

جڏهن
گهڻي رش
هوندي آهي !
ته ماڻهون
نظر ئي
ناهن ايندا !!

مارتگيچ ٿيل خوشيون

مان ڪيئن مڃان ته
منهنجي بدن جي شاديءَ جي
ٻنڌڻ ۾ ٻڌجڻ کان پوءِ
تون اُهي سڀ خواب ۽ خيال
وساري ويٺي هوندينءَ
جيڪي پاڻ گڏجي ڏنا
۽ سوچيا هئا !!
ڇا اسان جا خواب
۽ خواهشون
سماج جي روايت وٽ
مارتگيچ ٿيل آهن ؟؟

ليبريلين!

هوء اڃا ننڍي هئي ته :
سندس پيءُ گذاري ويو هئو !
پر هوء ايتري به ننڍي نه هئي
جو کينس ڪجهه ياد به نه هجي !
هوء اڃ به
انهن معصوم سڏڪن جو سور
پنهنجي وجود ۾
شدت سان محسوس ڪندي آهي !
.....هوء جوان ٿي ته
سندس محبوب ساڻس
بي وفائي ڪري ويو !
اڃ هوء پوڙهي ٿي چُڪي آهي
۽ سندس پٽ ٻاهر آهي !
.....۽ واپسيءَ کان
نابري واري ڇڏي اٿائين !
لڳي ٿو ته :
عورت سڄي عمر
ليبر پين مان گذرندي رهندي آهي !

چانديء جون چوڙيون!

اسين ڊگهي سفر لاءِ
وڃي رهيا آهيون ،
۽ اسان جو منهن
مينهن ڏانهن آهي !
سامهون ٿر جون پتون آهن ،
پريان آسمان مان
ڪڪريون ڊوڙنديون ٿيون اچن !!
۽ مون کي هُوءَ ياد اچي رهي آهي !
جنهن کي
چانديءَ جون چوڙيون
وڻنديون آهن !!

فوتي کاتا!

اهو به
شکر آهي
ته
ڏکن جا
فوتي کاتا
ناهن ٿيندا !!

لتا جي گانن سان هڪ سفر!

زندگي ڪنهن حسين سحر ۾
مدم مدم هلي رهي آهي !
اسان جي بس شهر کان ٻاهر نڪري
ٻهراڙين مان گذري رهي آهي !
چوڌاري ڪيت آهن ،
جن تي رات
پنهنجون جادوئي ٿڌيون آڱريون
ڦيري رهي آهي !
زندگي بنان ڪنهن ٽينشن جي ،
بنان ڪنهن چاچول جي
پرسڪون نديءَ جيان وهي رهي آهي
۽ ڊرائيور لتا جي پراڻن گانن جي
ڪيسيت هلائي ڇڏي آهي !!

سُودو ايڪسائٽمينٽ!

هو نچي رهيو آهي ،
گھنگھرو چنن چنن ڪري رهيا آهن !
مرد نشي ۾ ڌٽ آهن ،
۽ وڏا وڏا تهڪ ڏئي رهيا آهن ،
ڄڻ سُودو ايڪسائٽمينٽ وٺندا هجن !
آخر نشي ۾ چور ٿي
فاتحانا تهڪ ڏيندا
ڪنهن نه ڪنهن ناچڻيءَ جي
ٻانهن جي سهار تي
سامت ۾ اچي
هنن کي سرد پاڪر وجهي
اڻپوري لذت حاصل ڪري
سمهي رهندا !!

(سُودو ايڪسائٽمينٽ هٿرادو خوشي، جنهن جون ميڊيڪل سائنس ۾ دوائون به آهن)

کاغذ جون پيڙيون!

جڏهن شهر

کاغذ جا

بنجي ويندا آهن ،

ته !

سپن جون

خواهشون به

کاغذ جي

بيڙين جيان

ٿي وينديون آهن !!

”خوابن جون سرحدون“

ٻارن جي
خوابن جون
سرحدون به
انهن جي
ننڍڙي عمر جي
سرحدن جيان
مختصر ۽ محدود
هونديون آهن !!

چنڊ جو تمنائي

مان نديءَ جي ڀرسان
نرم گاهه تي لپٽيل آهيان !
تون ياد ٿي اچين !!
۽ ماضي
لهر لهر درياھ ۾
تبديل ٿي ٿو وڃي !
۽ مان ان ۾
ترندو ترندو
دور دور ٻڌندو
چڻ چنڊ جو تمنائي آهيان !!

فطرت ۽ غير فطري شيء

جڏهن پڪي ڦاسي

۽ ڦٽڪندا آهن

۽ ڪوڙڪي کڙڪندي آهي !

ته وڻ ساهي ويندا آهن !!

۽ پڪي پر ڦٽڪائي

اڏامي ويندا آهن !

سچ پچ ته :

فطرت غير فطري شيء

قبول ناهي ڪندي !!

روي شنڪر جي پيرون

سياري جي هڪ سُھاني شام آھي !
مان لان جي اُس ۾ کُسيءَ تي
چڻ لیتو ئي پيو آھيان !
تنھنجي چوڙين جھجھيل ڪرائي
سيني ۾ / ساھ ۾ سرائيءَ وانگر
گپي وئي آھي !
تنھنجي ياد ،
توسان گڏ پھاڙين جو سفر ،
سفر جي ياد !
۽ تنھنجي حُسن جي بيڙيءَ ۾
لھرن جي لُءُ تي
چُلڪي رھيو آھيان !
۽ ٽپ تي روي شنڪر
ستار تي پيرون وڃائي رھيو آھي !

تمغا!

اسان وٽ شاعرن ۽
ڳائڻن کي ماريو ويندو آهي!
۽ پوءِ مُڙدن کي
تمغا پارايا ويندا آهن!
انهن سان فوٽون
ڪڍرايا ويندا آهن،
۽ ايوان - صدر جي
مضبوط ديوارن تي

اُهي فوتون تنگي
 پنهنجي ڏوهن جا کاتا
 وڌايا ويندا آهن !
 ۽ جيڪڏهن جيئن ۽ زندهه ليکڪن کي
 توهان اُهي تمغا ڏيندئو
 ته اُهي انڪار ڪندا !
 ۽ انهن کي اُن ڊگهي لسٽ ۾
 شامل ڪرڻو پوندو
 جنهن ۾ اڳي ئي ڪيترا ڄڻا
 بليڪ لسٽ ڪيا ويا آهن
 ۽ جي اُها بليڪ لسٽ وڌندي ته
 توهان جي ڪارڪردگي ناڪاري ليکبي !
 وري ڪنهن جي مرڻ جو
 انتظار ڪيو ڇو ته
 تمغن ورهائڻ جي
 موسم اچي رهي آهي !!

(2008-8-13)

حَلسيلن

تون
سدائين مون کي
اقتدار جي ،
ابتدائي ڏينهن
جيان !
حسين لڳندي
آهين !!

اي خدا!

غالب جهڙا غزل
نه مٺ جي مست خمار ۾
لکي سگهجن ٿا ،
نه ڳاڙهي گهٽي ۾
پٽڪڙ سان سرجي سگهجن ٿا !
اي خدا !

مان تنهنجي ان راز کي
سمجهي نه سگهيو آهيان !
تخليق چاهي ؟
ڪو مؤزن عبادت ۾ به
اهڙا غزل نه ٿو سرجي سگهي ،
ڇا تخليق جي تلاش ۾
مان گناهن جون گليون گهمان ڪيان
يا عبادت جي خرد ۾ غوطاڙن ٿيان ؟
تون مون کي ٻڌاءِ !
ڇو ته تون ئي
مون کي ٻڌائي سگهين ٿو !

عجائب خانو

منهنجي دل
خواهشن جو
اُهو عجائب خانو آهي
جنهن ۾ اچي
توڪي صرف
اڻپورين خواهشن جي
محرومين جوئي
احساس ٿيندو !!

سڄائي

اي ڪاش !
سڀ ثبوت
۽ وڪيلن جا
دليل ،
مُخالفت ۾
هڃڻ باوجود !
ڪو جج
ڪنهن کي
اهو چئي بي ڏوهي
قرار ڏئي سگهي ته
”تنهنجي لفظن ۾
سڄائي آهي !!“

درد جو موهن دڙو

هن کي ماريو
ڊڪايو، ڀڄايو،
چريو چئو،
ڏمڪايو، ڏک هڻو،
گولي هڻو،
هو پا ڳل آهي!
ديوانو آهي!!
ڪافر آهي!!!
هو چوي ٿو ته:
درد جو موهن دڙو
بيهر تعمير ٿيڻ ٿو چاهي!

الله

تو کي
اکیون پري
ڏسڻ جي تمنا جي
آخري ڏاکی تائين ،
زندگيءَ سان
سڀ تعلق
منقطع ٿي ویا !!

اڌ رات جي ٻئي پاسي

مان اڌ رات جي
ٻئي پاسي آهيان !
تون خواب جي روح ۾
تبديل ٿي وئي آهين .
وقت پنهنجو
پهريون سرو ڳولي رهيو آهي !
ڏک هن جي آڱرين جي
ننهن مان وهي رهيو آهي !
ڪائنات ۾ هر ماڻهون
چنڊ کي سڃاڻڻ کان
انڪار ڪري بيهي رهيو آهي .
..... رات کان
وقت جو ٻيو چيٽو گم ٿي ويو آهي !
..... ڪو آهي
جو چوي ته :
ڏک پورو ٿي ويو آهي ؟

پاڳل جو پهريون جملو

هڪ پاڳل جي

ڊائريءَ جو

پهريون جملو

هيءُ هئو ته :

Art of science is the

Science of art!

اڌ-چنڊ

تنهنجو حُسن اڄ
گويا اکين ۾ هارجي پيو آهي !
..... ۽ اڪيون دور دور تائين
ٿر بنجي ويون آهن !
مان عجيب اُڄ آهيان ،
۽ تون ڪنول جي گلن سان ڀريل
ڪا اونهي ۽ گهري ندي آهين !
مون توکي ڪيڏو نه چاهيو آهي !!
اي ڪاش ! هي اڌ چنڊ
منهنجي نظر جو حصو ٿي وڃي
اي ڪاش ! اهو نظر تون پڙهي سگهين .

گونگا اشارا!

طوطو ۽ مينا
لڏي ويا آهن!
۽ ڪهاڻي جي
خالي آڪيري ۾
سندن پَر پيا آهن!
..... ۽ سڻائي بسنت جي واءِ ۾
وڻن جا لڏندڙ پن
طوطي ۽ مينا جي
گيتن جا گونگا اشارا
ڪري رهيا آهن!!

يادون

جيڪي يادون
دفن ٿي ويون آهن
اُهي دل جو اثاثو آهن !
جيڪي يادون
جيئريون آهن
مان انهن جي ڏي تي
اڳتي وڌي رهيو آهيان !!

موسم سان ميچ ڪپڙا پائڻ واريءَ لاءِ هڪ نظم

تون چيو هئو ته :
بهار ۾ پيلو رنگ
اکين کي وڻندو آهي !
سانوڻ ۾
هلڪڙي رنگ جا
ڪپڙا پائڻ گهرجن ،
سياري ۾ تو کي
مئرون رنگ
گهڻو وڻندو هيو !
پر شايد اڳ ۾ ڪڏهن به
تو پن چڻ ۾ سفيد ڪپڙا
پاتائي نه هئا !

خودکشيء جي کوليء ۾

خودکشي ڪندڙ
بي جنگ - عظيم جي
شڪست - خورده
سپاهيءَ جو
آخري سگريٽ !
ڪنهن به خودڪلاميءَ
کان اڳ ۾ اُجهي ويو !!

جادوء جي پيٽي!

هو جادوگر جڏهن چاهي ٿو ته :
رومال مان ڪبو تر ڪڍي
اُڏائي سگهي ٿو !
۽ هو جڏهن چاهي ته :
ڪاغذ جي گل مان
سهو ڪڍي سگهي ٿو !
۽ هو جڏهن چاهي ته :
قميص جي ڪٽ مان
گلاس ۾ پاڻي ڀري سگهي ٿو !
۽ تلوار جي مٿان
ڪنهن به چوڪريءَ کي سمهاري
هيٺان سڀ تلوارون ڪڍي
کيس هڪ تلوار جي نوڪ تي
سڌو به سمهاري سگهي ٿو !
مگر آئون چاهيان ٿو :
مون وٽ هڪڙي جيوڙي باڪس جيتري
ننڍڙي ڪاٺ جي پيٽي هجي ،
جنهن کي آئون جڏهن به کوليان ،
ته اُن مان تون ٻاهر اچي وڃين !!
تو کي اسڪن ڪلر جا ڪپڙا هجن ،
تنهنجي هٿ ۾ چٽي هجي ،
۽ برسات وسندي رهي !
۽ برسات صرف توتي ئي وسندي رهي !!

رات

رات !

هن جي

پاڪر کي

طلاق ڏئي ڇڏي آهي !!

..... ۽ ناچڻي

رقص کان پوءِ

نوٽن جي بجاءِ

پنهنجا لڙڪ ٺي

ميڙيا آهن !!

موسمن کان ٻاهر نڪري آيل شخص

موسمن کان
ٻاهر نڪري آيل شخص !
اُهو به نه ٿو ڄاڻي ته :
سنهڙين آڱرين واري گوريءَ کي
ڊائمنڊ رنگ ڪيئن پارائي
سندس هٿ کي جهُڪي ڇمي ڏيبي آهي !
هُو اهو به نه ٿو ڄاڻي ته :
اُس کان بچڻ لاءِ
چٽي ڪٽي ايندڙ چوڪري
پنهنجي ٻئي هٿ وارو فائيل
ڇاتيءَ سان چو لڳائي رکندي آهي !
۽ موسمن کان ٻاهر نڪري آيل شخص
اهو به نه ٿو سمجهي ته :
ٽوليءَ ۾ تهلندڙ چوڪريون
ڪنهن چوڪري کي ٻڌو بڻائي ،
ايترو چو ڪلنديون آهن !!
۽ هو اهو به نه ٿو مڃي ته :
سينٽرل بروڪن چرچ جي اُها راجبا
مَري به چُڪي آهي
جنهن سان هُن
ديوانگيءَ جي حد تائين پيار ڪيو هيو !!

Warcrime

اهو به هڪ عجيب اصطلاح
گهڙيو ويو آهي ته :
جنگي ڏوهه War crime !!
اسين جنگ کي ئي ڏوهه ٿا سمجهون ،
جڏهن انسان !
انساني اخلاق کان ئي ڪري ٿو پئي ،
ته هو ويڙهه ٿو ڪري !
جنگي ڏوهه War crime
ته بد اخلاقيءَ ۾
ڪميٽائپ جو
هڪ جديد استعارو آهي !!

ڏک جو ذائقو

هڪ نظم

خواب ۾ تبديل ٿي وڃڻ کان پوءِ به
پنهنجي ڏک جو ذائقو
نه وساري سگهيو آهي !
..... ۽ الائي ڇو !!
موت جي نظمن تي
ڪڏهن به ڦل استاپ نه آئي آهي !!

ڊائمنڊبار آئي لينڊ سٽي

هو مٿاڻن جون مڏيون ڏاهي
بيٽيون ۽ هوڙها ساڙي
۽ شاهه جي سر سامونڊي ڪي
سمند ۾ اچلي ،
هڪ صدين جي تهذيب ڪي
برباد ڪري
اُتي ڊائمنڊبار آئي لينڊ سٽي
مصنوعي خوشين جو شهر
اڏڻ ٿا چاهن !
جنهن جو ڪنهن به
ڪلچر ، تهذيب ۽ تمدن سان
ڪو به تعلق ناهي !
جتي فحاشي ۽ جا اڏا ۽
جسمن جو جوتا خانو ٺهندو !!
جتي اهو ڪير به نه سمجهي سگهندو ته :
” ڀڳهه پاسي گهار
آيل سامونڊين جي !“

آرڪسٽرا جو نغمو

آرڪسٽرا جي
مُترنم آواز تي
رقص ڪندي ،
ذهن جڏهن
اسپينش چوڪريءَ جي
اُرهن ۾ اٽڪي پئي ٿو !
۽ بليڪ ليبل جو خمار
ذهن تي اثر ڪرڻ ٿو لڳي !
تہ روح ۾ ڪنهن نئين
زخم کائڻ جي تمنا
جاڳي اُٿي ٿي !!

سماج ۽ انسان!

انسان هڪڙو اينگو
جانور آهي!
جيڪو گهڻو وقت
ڪنهن به بهترين
سيٽ - آپ ۾
پاڻ کي
سيٽسفاء نه ٿو رکي سگهي!!

ٻارن لاءِ هڪ نظم

جڏهن ڄاڻان جو نابين
”نوبيوڪي“ پنهنجون
معصوم آڱريون
پيانو جي Fingers
تي رکي ٿو ته :
زندگيءَ جا انوکا نغما
چڙي پون ٿا !
۽ نيڪ اُن وقت مون کي
يوگيندا جا
چاهٽ هزار ٻار ياد اچن ٿا !
جن جي معصوم هٿن ۾
جديد هٿيار آهن !!
انهن جون آڱريون
رائيفل جي ٽائيگر تي رکيل آهن !
جنهن ۾ ڪو به نغمو نه آهي،
ڪا به زندگي ناهي ،
آئون انهن ٻارن جي
معصوم آڱرين ۾ لڪل سُر ۽
نغمن تي سوچيان ٿو !
مگر شايد اُهي معصوم نغما
ٻارود جي ڌماڪن ۾
دفن ٿي چڪا آهن !!

”سائڪلون“

چُون ٿا ته اڄ
هُن جي شهر ۾
سائڪلون ٿو اچي !
هڪ سائڪلون تڏهن به آيو هئو
جڏهن آئون سندس گهٽيءَ مان
بيگ کڻي هميشه لاءِ
وڃي رهيو هيس !
چون ٿا ته اڄ به
هُن جي شهر ۾
سائڪلون ٿو اچي !
۽ آئون دعوا سان چوان ٿو ته :
اُن سان هُن جي طبيعت ۾
ڪو به ناخوشگوار
احساس جنم ڪونه وٺندو !!

”چند لمها“

تون فقط ڊگهي حياتيءَ جا
چند لمها ئي
ماڻي سگهيو آهين !
جن ۾ تون منهنجي حُسن تي
سنجيدگيءَ سان
سوچڻ کان سواءِ
خودڪشي ڪئي آهي !
۽ مون
فراوشيءَ جي تاريخ ۾
سچ جو هڪ باب
رقم ڪري ڇڏيو آهي !!

سنڌ جو سوال

ٻنهي پاسي وڏن وڻن سان
ڍڪيل سوڙهو ڪچو رستو ،
رستي جي ڀرسان ڊنل لوڙهي جا ڍنگر !
آڳنڌ چڻيل پنن سان لٽيل ،
جنهن ۾ بڪرين ٻڌڻ جون نلهيون ڪليون !
جهوپڙيءَ جو سوڙهو ڌڙ ،
جنهن مان اندر ويڃڻ لاءِ
نوڙي ويڃڻو ٿي پيو !
اندر منهن جو ڀڳل پيچر ،
۽ چنل ڇت هيٺ لڙڪيل !
مڪين سان جهينگاڙيل هيٺ سٽل ست ٻار
آڌ ڇڳل گڻ ، ميريون رليون ،
تن تي انون ٻار پيٽ ۾ رڪي سٽل عورت !
اها سنڌ جي موجوده حالت آهي !!
منهنجو سوال صرف اهو آهي ته :
” ڇا پيٽ ۾ پلجندڙ اهو انون ٻار
پائليٽ ٿيڻ جو خواب ڏسي سگهي ٿو ؟؟ “

لاش جو سفر نامو

هُن جا ٿڙڪ
ان لاءِ به
وڌيڪ ڪسارا هئا
جو انهن ۾
نه مري سگهندڙ
ماڻهوءَ جي لاش جو
سفر نامو هُئو !

هڪ نه چئي سگهندڙ نظم

هن کي خبر آهي
ته سندس تصويرون
هانگ کانگ جي هالي وڌ روي تي
ڪڏهن به ڪو نه وڪامنديون !
مگر هو پوءِ به
گهڙامنجيءَ تي رکيل گهگهيءَ کي
ايئن ٿو ٺاهي
جو اها سندس اندر ۾
اوتجي ٿڌي پاڻيءَ جو
مڪمل احساس ڏياري سگهي !
اها سندس Devotion آهي
يا Devotional mistake
ان بابت مان ڪجهه به
چئي نه ٿو سگهان !!

انتظار

مون ان مرڻ جي
پُلصراط جو لمحو لمحو
ايئن محسوس ڪيو آهي
جيئن ڪو مؤزن
فجر جي آزان کان پوءِ
تسبيح جو داڻو داڻو
سوريندو آهي !!
۽ تنهنجي تهڪ ڏيڻ تي
ڏک مفلس جي ٻارن جيان
غربت جي سوڙ اوڍي سمهي رهندا آهن !!

خوابن جو قبرستان

هُنَ طويل اوجاڳي جي
ريهرسل ڪندي ،
! پنهنجي خوابن جو
مڪليءَ جهڙو قبرستان
بڻائي ڇڏيو آهي !
مگر الائي ڇو
منهنجي ديس جا ماڻهو ،
خوابن جي قبرستان کي
فقط تفريح جو باعث ٿا سمجهن !

تجريد

تجريد جو تعلق ڪڏهن به
سماجي اڪارج سان ناهي رهيو !
تجريد ڪڏهن به
مسجد جو در ناهي کڙڪايو ،
۽ نه ئي ڪڏهن
مندرجي سائي ۾ سُتي آهي !
تجريد تڏهن ئي عام ٿي آ
جڏهن کان ماڻهن
چيڙن تي وڙهڻ شروع ڪيو آهي
۽ بلي دُٻي جو کير پي
بنا خواب ڏسڻ جي سمهي رهي آهي !!

نديءَ کي ٻڌايل نظم

هوءَ جڏهن به ڪاليج نه ايندي آهي
ته هو پُل تي سائڪل بيهاري
نديءَ کي نئون نظم ٻڌائيندو آهي !
جنهن نظم ۾ هو پنهنجو سمورو درد پوئيندو آهي !!
ان نظم ۾ سندس محبوب جو حُسن
هر دفعي نئين انداز سان ڀريل هوندو آهي !
سندس هر نظم ۾ جيڪا ڳالهه
هر دفعي مُشترڪ هوندي آهي ،
اهو سندس محبوبا جي چَپ جو تر آهي !!
..... ۽ ايئن هڪ اُداس خاموشي هر دفعي
هو پنهنجي وجود تي ويڙهي
واپس هليو ويندو آهي !!

حُسن جو مهورت

چنڊ ڄڻ مٺي پاڻيءَ جو ٿڌو تلاءُ آهي !
.... ۽ مان اُڃايل مسافر آهيان !
ستارا پَرين جون اڪيون آهن ،
.... ۽ پَتر جي ولين ۾ پيلا گل ڦٽا آهن !
سموري فطرت ۾ خمار آهي ،
مگر آئون ان کان معذرت ٿو گهران !
چو ته مون کي ڪنهن جو انتظار آهي .
جيڪا نئين صبح جي تمثيل جهڙي
حُسين چوڪري آهي !
آئون هن لاءِ ان ڪري به ڪجهه
وڌيڪ نه ٿو چئي سگهان چو ته :
هوءَ مُکڙين جي ڪنوارپ ۾ لڪل آهي !
۽ اڃا هن جي حُسن جو
مهورت به ناهي ٿيو !!

لاش جي سڃاڻپ!

هُن جي کيسي ۾
هڪ اڌورو نظر ۽
ٻار کي نه ڏئي سگهيل
چُميءَ جو اڻ پورو احساس هُئو!
۽ لاش جي سڃاڻپ
ان ڪري به نه ٿي سگهي
جو هُن ڪئي ڏينهن کان
ڪو به خواب نه ڏٺو هُئو!!

جون-ارا!

ان فرينج کس جهڙي
محبت جي حسين احساس جي
موجد ملڪ جي
گڏيءَ جهڙي چوڪري، جون - ارا!
تون ويهن سالن جي عمر ۾
بغاوت کان پوءِ شهادت ماڻي!
تو تاريخ جي وڏن ڪتابن ۾
پنهنجو معصوم حُسن هميشه لاءِ
امر بڻائي ڇڏيو!
اڄ دنيا جا سڀ انقلابي
تنهنجي عشق جا اسير آهن.
آئون اڪيلو ئي
تنهنجي بلوغت تي نظر لکڻ جو
گنهگار نه آهيان!
پر فرانس جو هر عاشق
پنهنجي محبوب جي حُسن جو
پهريون عڪس تو جهڙو ئي
ڏسڻ چاهيندو آهي!!

حُسن

هُن جي
ڪمري ۾ ،
ايترو ته
حُسن آهي !
جو هوءُ
پنهنجي ڪمري ۾
ڪنهن کي
هڪ گل به
رڪڻ
نه ٿي
ڏئي !!

ڪوئل جي گيت ۾ موسم کي ميار!

مون هن جي وچڙڻ تي
کيس الوداعي خط لکيو هئو!
جيڪو هڪ نظر ۾
تبديل ٿي ويو هئو.
۽ مان!
شاعري ڪرڻ سگي ورتي هئي.
منهنجي پهرئين نظر جي اُج
چاندوڪيءَ رات ۾
اوجاڳيل ڪوئل چورائي وئي هئي!
مون اُن جي نغمي مان
پنهنجو ئي درد دريافت ڪيو آ!
هوءَ اڄ به ڳائي رهي آ
۽ موسم تبديل ٿي رهي آهي!
هن جي اڃا رن گيتن ۾
موسم کي ميار آ ته:
پن چڙڻ ۾ ڪچڙيون تاريون
۽ سنهڙيون چوڪريون
عمر کان اڳ ۾
ڪومائجي ڇو وينديون آهن!!

چمات

درد جي نوڪر تي
ننڍڙي ۽ معصوم خوشي
هنج مان ڪري پئي !
مرچن جي ڪڙي اوگرائيءَ تي
..... هوءَ روئندي رهي !
شاعر (مڙس) نظم لکيو :
۽ مڙس ماڻهو ٿي ويو !
نظم جي خالي جاءِ مان
چمات سينسر ڪيل آهي !!

(2011-10-22)

تباھيءَ جو ٻيو دور

تباھيءَ جو ٻيو دور
تنهنجي حُسن کان شروع ٿئي ٿو!
تون پنهنجي وارن ۾
بڪل سان ،
مون کي به ويڙهي ڇڏ!
مان پنهنجي انجام کان
واقف آهيان!
۽ تنهنجي حُسن تي
سرڪاري گواهه
ڪڏهن به نه ٿيندس!

(2011-11-6)

فلاحی بیگمات

وڌ - گھراڻن جون بیگمات
فلاحی شوق ۾
این . جي . اوز جي وڌن عهدن تائین
تہ پہچي سگھن ٿيون ،
مگر انهن کي
اھو احساس ڪڏهن بہ نہ ایندو تہ :
جیل ۾ عورت
بار کیئن چڻیندی آھي !
۽ قید ۾ چمندڙ بار جو
کو بہ مستقبل ناھي ہوندو !!

(2011-11-6)

تاه چونه پوء مان.....!

..... ته چو نه پوء مان
ننڊ جون ٽيهه ٽڪيون ڪائي
گئس سئلينڊر کولي
ڪمرو اندران بند ڪري
گهري ننڊ سمهي رهان !؟
مگر مان صادق هدايت ته نه آهيان !
Blind owl مان
جهڙو ناول ته نه لکيو آهي !
مون وٽ اها ذات ته ناهي
ڇا مون وٽ اها جرئت به ناهي ؟
ته چو نه پوء مان!؟

(2011-10-22)

حُسن جا اسرار

جيئن شراب جو حُسن
بند بوتل ۾ هوندو آهي !
جيڪر تون
منهنجي اڳيان
ڪڏهن به
عُريان نه ٿئين هان !
هاڻ تو ۾
سرور ته آهي
مگر تون
پنهنجي حُسن جي
پُراسراريت کي
پاڻ ئي قتل ڪري ڇڏيو آهي !

موت جي تلوار

هن زندگيءَ جي جادو گهر ۾
تمام وڏن ڪلاڪارن
پنهنجي فن جو
مُظاهرو ڪيو آهي !
مگر آئون
موت جي تلوار تي ،
سڌو سمهي
زندگيءَ تي هڪ وڏي
تھڪ ڏيڻ جي
ريهرسل ڪري رهيو آهيان !!

هڪ نظم

هو جڏهن پنهنجي بيد تي
سُمنڊو آهي ته :
سندس سيرانديءَ کان
رڪيل شاعريءَ جو بُڪ
جاڳي پوندو آهي !
هو جڏهن به پنهنجي بيد تان
غائب ٿي ويندو آهي ته :
بُڪ ۾ هڪ نئون نظم
پنهنجو سفر ڪرڻ
شروع ڪندو آهي !!

هو جڏهن
 پنهنجي محبوبا جي وارن کي
 نارنگي ربن سان
 ٻڌندو آهي ته :
 صبح ٿي ويندو آهي !
 ۽ هو هڪ مڪمل نظر سان
 پنهنجي بيد تي
 واپس اچي ويندو آهي !
 هن ڪڏهن به پنهنجي خواب جو
 سفر نامو مڪمل ناهي ڪيو !
 ۽ اڃان به ڪو نظر آهي
 جيڪو سندس درد کي
 دريافت ڪرڻ جي تمنا ۾
 بي چين آهي !
 ڇو ته سندس خوابن جي محبوبا
 ڪئي سال ٿيا جو
 حقيقت جي دنيا مان
 هلي به وئي آهي !!

تنهنجو موت

اي منهنجا پيارا دوست !
چرچ جي گھنڊ ۾
سائت اڃان سُتل آهي !
پرساڻ هڪ پٿر جي بينچ تي
آئون توکي ياد ڪري رهيو آهيان !
(تون جيڪو موت جي اسرار جو
حصو ٿي چُڪو آهين)
هيءُ سينٽرل برونڪن چرچ جي
جهوني عمارت به اڄ افسرده آهي ،
جنهن تي تو هڪ ڪهاڻيءَ ۾
خودڪشي ڪئي هئي !!
۽ بي نانءُ وٺ تي چڙهيل
بوگن ويلا جي ول جيان
توسان گڏ گذاريل پل به
مون کي ياد اچي رهيا آهن !
۽ تنهنجوهي بي وقت وڇوڙو
اعتبار جي سرحدن کان ٻاهر ٿيل
هڪ اهڙو حادثو آهي
جنهن تي صديون اڳ
صليب تي سُتل عيسيٰ مسيح به
پنهنجون بند اکيون چنبي وينو آ !!

پنج هزار سال پراڻو گهاءَ

هوءَ يقينن هڪ خوبصورت
چوڪري هئي !
پر مون جڏهن سندس سڳيءَ کي
ست ڏني ته هوءَ
بيد مُشڪ جي تلهڙ ۾
تبديل ٿي وئي !!
هوءَ منهنجي ڪمري ۾ آئي
سندس اکيون
جوين جي الستي خمار ۾ پورجي ويون ،

تنهن کان اڳي جو آئون
 کيس هڪ ڊگهي چُمي ڏيان
 ۽ هوءَ پٿر ۾ بدلجي وئي ،
 مان هن کي ڇهي سگهڻ جي مفاصلي تي
 هڪ جنم جو درد پوڳيو !
 هن اهو سمورو وقت
 هڪ خوشبودار گل ۾ پناهه ورتي !
 مون جڏهن هن کي ڇهڻ جي گناهه جو
 لُطف ماڻڻ تي گهريو
 ته هوءَ پن پن تي وڪري وئي !
 ۽ رهجي ويو منهنجي هٿن تي
 هڪ خوشبودار هير جي چُههءَ جو احساس .
 مان اُن احساس جي حُمار ۾
 پنج هزار سال بيهوش هئس !
 اڄ جڏهن هوش ۾ آيو آهيان
 ته زندگي ڪنهن پُرفريب خواب جيان
 محسوس ٿي رهي آهي !!

طویل اکیلاڻپ جو ڪٿواس

..... ۽ شاعري جڏهن
گهر جي پوئين در مان
ٻاهر نڪري وئي ،
تڏهن مون هڪ نظر لکيو !
جنهن ۾ تون هئينءِ
۽ نظر جي پس منظر ۾
منهنجي طويل اکیلاڻپ جو ڪٿواس !
ياد رهي ته هن نظر سان
شاعريءَ جو ڪو به
ناجائز تعلق ناهي !!

غربت

جنهن سان
هر بستريءَ لاءِ
توهان کي
ڪنهن به
بستري جي
ضرورت نه
هجي !
ان جو نالو
غربت آهي !!

ٽين دنيا

شاعري اها خانا بدوش چوڪري آهي
جيڪا ڪنهن به جاءِ تي
ناهي هوندي !
اها ڪڏهن ته ڊگهي سجدي ۾
ست آسمان ٽپي ويندي آهي !
ڪڏهن اگهاڙي ٿي
وڏو تهڪ ڏئي
ڪلڻ جو فن به ڄاڻندي آهي !!
يا ته جاڳڻ لاءِ
اکين کولڻ جي ضرورت ناهي ،
يا ته ٽين دنيا ۾ ڪو شاعر ناهي !!

سڃاڻپ جي ڳولا

هو جيستائين مون کي سمجهي سگهي
تيستائين منهنجي پين مان
مس ختم ٿي ويندي !
اُن ۾ هن جو ڪو به ڏوهه ناهي !
اها منهنجي بدنصوبي آهي .
..... پر جڏهن

منهنجي مري ويڙ کان پوءِ
هن جي معصوميت ختم ٿيندي ،
۽ هوءَ مون کي محسوس ڪندي ،
تڏهن هن کي پنهنجو وجود
ساڳئي صحرا ۾ موجود ملندو !
مگر هن کي سڃاڻپ جي ڳولا
نه ڪرڻي پوندي !!

اوگهڙ جو عشق

جنهن اوگهڙ جي عشق ۾
مُصور ڪالهه پنهنجا سڀ برش پيڇي
۽ رنگ هاري ڇڏيا هيا !
اڄ بازار ۾
اها چري ٿي ويل چوڪري !
پنهنجا سڀ لتا لاهي ،
گهمي رهي هئي !
۽ چنڊ شرم وڃان
اولهه ۾ الوپ ٿي ويو هئو !
۽ هن اُگهڙي تصوير جي ماتم تي
رات وڌيڪ ڪاري ٿي وئي هئي ،
مگر هيرا منڊيءَ جي هوائن کي
جن ان حادثي تي
ڪا به حيرت نه ٿي آهي !!

دل جي ڳلي

جيئن جسم ۾ رڳون آهن
تيئن ڳوٺ ۾ ڳليون آهن !
۽ ڪيڏيون ڪشاديون آهن
منهنجي ڳوٺ جون ڳليون !
مگر انهن ۾

هڪ دل جي ڳلي Wall of heart
به هوندي آهي !

جيڪڏهن دل جي ڳلي
هڪ دفعي ڪنهن لاءِ بند ٿي وڃي
ته اهو وڌيڪ وقت
جيئرو رهي نه سگهندو آهي !!

بي روزگاريءَ جو آئوگراف

..... ۽ تون هڪ شاعر کان
بي روزگاريءَ جو
آئوگراف وٺڻ آئي آهين !
تنهنجو Light pink color
جو هي آئوگراف ٻوڪ
۽ منهنجا پراڻي جين جي
پوئين کيسي ۾
ڦاٽي ويل نظم جا ڪاڳر
..... ڪيڏو نه گڻپ آهي !
تنهنجي عياشي ۽
منهنجي درد جي وچ ۾ ؟
مگر پوءِ به آئون
تو کي آئوگراف ڏئي ،
الائي ته ڇو
ڪا اڻ - لکي مسرت
محسوس ڪري رهيو آهيان !!

پلاسٽڪ جو سگريٽ

هڪ نظم کي مڪمل ڪرڻ لاءِ
هو جڻ ڪيترن ئي جنمن کان
پُڻدو ۽ جڙندو رهيو آهي !
تو ته هن کي چوڙي به ڇڏيو آهي !!
پوءِ به هن کان جدا ٿيڻ جو خوف !!
..... تنهنجي انا جي عادت به
منع ڪيل چين سموڪر لاءِ
پلاسٽڪ جي سگريٽ وانگر
مصنوعي سرور جيان آهي !!

نيٽ ڇا ڪجي

هو لامحدوديت (انفٽي) کان
”ڪجهه به نه“ تائين پهچڻ لاءِ ٽڪجي ،
هڪ لائين واري هوٽل تي لٿو ،
۽ ڪٿ تي ستو سمهي
شام کان ٿورو اڳ واري
آسمان کي ڏسڻ لڳو !!
جنهن تي هڪ
پکين جي لڪير هئي !
اتي هڪ ٿڌي ساهه ۾
هن محسوس ڪيو هئو ته :
” نيٽ ڇا ڪجي ؟ “

ڪيوبا جو سگار

هن وٽ پنهنجي دوست کي
ڳولي لهڻ لاءِ
هڪ ڪيوبا جو سگار هئو !
۽ ان سگار جي سموڪ جو
هڪ دلفريب ، منفرد ۽
موهيندڙ انداز هئو !
جنهن کي سموڪ ڪرڻ سان
هن جون پورجي ويل اڪيون
هن ڪائنات جي سڀني رازن کان
باخبر هوندي به ڄڻ
بي درديءَ سان لاتعلقيءَ جو
اظهار بڻجي ويون هيون !!

هڪ ڪٺواس تي ٻه ڪائناتون

..... ۽ جڏهن برف ڳري هئي ته :
هن کي پنهنجي محبوبا جو لاش
۽ گرم ٿي ويل ڏيئي جي
تصوير ملي هئي !
۽ هن انهن پنهي ڪائناتن کي
هڪ برش سان پٽڻ ڪرڻ گهريو هئو !
هن پنهنجي گرم ٿي ويل زندگيءَ کي
هڪ ڪٺواس تي ٻن ڪائناتن ٺاهڻ ۾
دريافت ڪري ورتو هئو !
۽ هن جي لاش کي جملي ويل برف
ڪڏهن به نه لڪائي سگهي آهي !!

اڄ

هو ڪلي پري ايندڙ ٿري چوڪرو
اصل ۾ اڄ ۽ ٿڪ ڪي
محسوس ڪندڙ معلوم ٿيندو آهي !
جڏهن ته هوٽل جو ڪنجوس بيرو
۽ هوٽل جو ٿلهو مالڪ ،
پاڻي اکين سان ان لاءِ ماپيندا آهن ،
ته وري گليون نه پرائڻيون پون !
۽ ٿريءَ کي پئسا نه ڏيڻا پون !!
جڏهن ته بي پرواهه گراهڪن کي
نه مالڪ جي اکين جو احساس آهي
نه ٿريءَ جي ٿڪ جو !!

منهنجو پٽ روحل

مون هميشه پيار جي راند ۾
ٺوڪر کاڌي آهي !
اهڙي ٺوڪر جنهن سان
منهنجي دل جو رانديڪو
چار ٽڪر ٿيو آهي !!
۽ منهنجو پٽ روحل ،
بي سمجهه - سنجيدگيءَ سان
بار بار مون کي
ڳنڍيندو رهيو آهي !
چو ته هو ڪڏهن به
ڪنهن جي دل کي
رانديڪي وانگر رنجائيندو ناهي !!

ٻانسريءَ وارو!

گلاب ، موسمون ، پڪي
۽ اسين سڀ گڏ قتل ٿيندا آهيون !
جڏهن هو ديوانو
ٻنسري وڃائيندو آهي !!
۽ پيرونءَ جا اوسارا ٻڌندا آهيون .
هو ديوانو ! جيڪو هاڻي
مري ويل محبوبا جو حُسن به
ڪنهن کي نه ٿو ٻڌائي سگهي
سواءِ ٻنسريءَ جي !
اهو چڻ اسان جو ساقي ٿيندو آهي ،
۽ گلاب ، موسمون ، پڪي
۽ اسين گڏ قتل ٿيندا آهيون !!

زمين جي خاموش حصي جا رهاڪو

اسين زمين جي
خاموش حصي جا اصل رهاڪو آهيون !
اسان تي ڪا به موسم
اداسيءَ کان وانجهيل ناهي آئي !
اسان جي هر رات
روح ۾ پيهي ويندڙ
لامحدود رڙ جيان گذرندي آهي !
اسان جو هر ڏينهن
سڏڪن جي خاموش موسم کان
خالي ناهي هوندو !
اسان جو ڪو به لمحو
قتل ٿيڻ کان سواءِ نه ٿو گذري !!
انساني قتل ، احساساتي قتل ،
ارمانن جو قتل ، خيالن ، خوابن ۽
خواهشن جو قتل ،
اسان جي هاڻي روز جو معمول آهي !
ڇو ته اسين زمين جي
خاموش حصي جا اصل رهاڪو آهيون !
مگر ها ! اسان جو
اهو روز جو قتل عام به
زمين جي تختي تان
اسان جي تهذيب کي
ميساري نه سگهيو آهي
ڇو ته اسين زمين جي
خاموش حصي جا اصل رهاڪو آهيون !

ابتو سچ

هو اوندھ ۾ ويهي
نظر لڪڻ ٿو چاهي !
تہ جيئن سڀ لفظ جاڳي پون
۽ هو پار ڪڍي روئي سگهي !
هو جاڳيل لفظن ساڻ
خواب ڏسڻ ٿو چاهي !!
..... ۽ هن جي ڳالهه تي
ڪير ان لاءِ به مائيند ناهي ڪندو
جو ڪنهن کي هن جي ڳالهه
سمجهه ۾ به نه ايندي آهي .
هو ابتو سچ ڳالهائيندو آهي !!
جيڪو رات جي اونداهيءَ کي
ڪڏهن به ناگوار ناهي لڳندو !!

منهنجي موت جي عبارت

منهنجي موت جي
عبارت جو اڌ
تنهنجي حُسن سان لکيل آهي !
۽ باقي اڌ
سموريءَ دنيا جي درد سان !
تنهنجي معصوم چپن جي آلاڻ
منهنجي موت کي
آسان بنائڻ لاءِ ڪافي آهي !!

شیطان جا وارث

جینز ۾ ڇوڪریون
کیڏیون نه سُهڻیون ٿيون لڳن !
خدا منهنجي ڇڻن ۾
ایتريون ته ڇمبون پري ڇڏيون آهن ،
جیترا ثواب
شاید شیطان به نه کیا هوندا !
..... هي پوڙهو ریجینٽ پلازا اڳیان
ڦوٽون کنهن جي لاءِ تو کڍائي !!
..... ۽ ٻيو توکي ڇا لکان ؟
منهنجي ذهن ایترا ته خواب ڇڻیا آهن
جو دل کوس - گهر بڻجي وئي آ !

خوابن جا پيري

ندي ڪنهن گهريءَ
سوچ ۾ وهي رهي آهي !
پڪي بي چين ٿي
پر گنجي رهيا آهن !
سج بېرن جي پاڇن مان
پهاڙ بڻائي ڇڏيا آهن ،
۽ سنڌ ، سائيريا جي شاعرن جا
سڀ خواب چورائي ورتا آهن .
هي سيارو به عجيب آهي !
ڊگهين راتين ۾
چور ايل خوابن جا پيرا
ڪو به پيري ڳولي نه سگهيو آهي !!

داستان مان ٻاهر نڪتل گهوڙو

”داستان مان ٻاهر نڪتل گهوڙو
۽ رات جو پياسو ان جو سوار
هوا ۾ تلوار ڦيرائي ،
زوڪاٽ ڪري
وحشي ۽ حيران اکين سان
ماڊرن شهر جي
مصروف چوواڻي تي
جنگ جو ميدان ڳولي رهيو آهي“
اِهي آهن اسان جا اُهي سياسي اڳواڻ
جن تي اسان پنهنجي ۽ پنهنجي ٻچن جي
مستقبل جا خواب رکيا آهن !!
مگر سڀ کان بهتر آهي ته :
اسان پنهنجي مستقبل جا بنياد
خوابن بجاءِ حقيقتن تي رکون !
ڇو ته خوابن تي ٺاهيل مستقبل
۽ داستان مان نڪتل گهوڙا
ڪڏهن به خوشحالي
۽ امن طرف سفر ناهن ڪندا !!

Pornography

هو جيڪو منهنجو
نقاد آهي !!
چوي ٿو ته
مون وٽ
اڳهاڙپ Pornography
آهي !!!!
۽ آئون
کيس ٻار ٻار
چوان ٿو !
شاعري حُسن جي
اڳهاڙپ آهي !!

غربت! معاشري جو موت

..... ۽ بس استاپ کان اڳتي

اوندھ ۾ بيٺل

برقي واري عورت !

ڪنهن جي به

حسين رات جو حصو

بنجي سگهي ٿي !

سماج کي تون

ڏهين رپين ۾

طلاق ڏئي سگهين ٿو !

ڇو ته هيروئن جي پڙي

۽ عورت جو حُسن

تمام سستا ٿي ويا آهن !

..... ۽ هاڻ غربت

معاشري کي

خودڪشي ڪرائي سگهي ٿي !!

حُسن جو تفسير!

تون ڪيتري به حسين هجين
منهنجي نظمن کان
اڳتي نه ٿي وڃي سگهين!
تون ايتري حسين هوندينءَ
جو مان توکي ڏسي ،
ڪري پوان ۽
بنا ڦٽڪڻ جي مري وڃان!
اهو ممڪن آهي مگر
منهنجو نظر!
دور ڪنهن حسين تصوراتي جزيري تي
تنهنجي حسن جو اهو تفسير آهن ،
جنهن کي هاڻ
تنهنجي حُسن جي به ضرورت
نه رهي آهي !!

4 مارچ

اي منهنجا قتل ٿيل يار !
تنهنجي ڪناري رت جو قسم
ته هي منهنجا لفظ
تاريخ جي آئيني ۾
ظلم جي انتها تي
هڪ وڏي دانهن ثابت ٿيندا !
۽ اسان مظلومن جو آواز بنجي ،
گڏيل قومن جي اداري جي
سفيد ديوار تي
هڪ واضع پيغام لکندا ته :
” انهن جو دامن داغدار آهي
ٽين دنيا جي هڪ غريب ملڪ جي
نوجوانن جي ڳاڙهي رت سان ! “

اگهاڙپ جو نغمو

مون حضرت دائود ۽
حضرت سليمان جا گيت پڙهيا آهن !
مون حافظ ، رومي ۽ خيام جو
ڪلام پرکيو آهي !
ڪاليداس ، ڪبير ۽ اماروءَ
جو ڪوتائون ڏٺيون آهن !
مون شاهه لطيف ۽ شيخ اياز
جي ذات ۾
اگهاڙپ جون سڀ تشبيهون
جاچيون آهن !
مگر پوءِ به جڏهن
تنهنجو جسر منهنجي اڳيان
اگهاڙو ٿيندو آهي ته :
مان هر دفعي حُسن جي
نئين ڪائنات دريافت ڪندو آهيان !!

طوطي واري چوڪري!

هن جي گهر ۾ طوطو آهي !
جنهن کي هوءَ
موسم جا گيت ٻڌائيندي ۽
ريجهائيندي آهي !
هوءَ پنهنجي رف بوک ۾
نظر لکندي آهي !
۽ اسڪول گلابي چٽي ڪٽي ويندي آهي !
هن جي ٻي خوبصورت ڳالهه مون کي
سندس ساڄي چيچ ۾ پاتل
چانديءَ جي مُنڊي لڳندي آهي !
جنهن کي هوءَ هر وقت
پيار پري مسڪراھت سان
ڦيرائيندي ۽
ڏسندي رهندي آهي !!

سانهڙي چيچ ۽ موت جو چالو

هڪ وڏي نڪاءُ کان پوءِ
گهٽيءَ ۾ ان نوجوان جي لاش جو
ڦٽڪو ڀڙڪيو !
سامهون واري بنگلي جي دريءَ مان
هڪ ڪناريءَ دانهن جو پڙاڏو
فقط لاش جي آخري گرڙيءَ سان
ٻُڪيو ۽ ٿئي ڪري پيو !!
لاش بنان سوچڻ جي
اُپ ۾ اڪيون ڦاڙي ڏسڻ لڳو ،
۽ لاش جي محبوبا
پنهنجي ساهه جي چيچ ۾
موت جي چلي پوڻ جو
مختصر انتظار ڪرڻ لڳي !
..... پيو نڪاءُ ٿيو :
جنهن جا پڙاڏا حويليءَ جي
پڪين ديوارن کي ٽوڙي
محبوب جي قدمن ۾ اچي ڪريا !
..... ۽ الماڙيءَ ۾ رکيل
محبت جي خطن ۾
نه ختم ٿيندڙ باهه لڳي وئي !!

ٺٺون نياڀو اڪيڊمي

مارڪيٽ ۾ موجود ڪتاب

1. عشق جون ڳليون (سفر ناما ۽ ٻيون لکڻيون) گل حسن ڪلمتي ٺلهه: 200 رپيا
2. ڪالاش: ڪافرن جو ديس (سفرنامو) گل حسن ڪلمتي ٺلهه: 200 رپيا
3. جڏهن مان چوهٺ جو هوندس (ڪهاڻيون) ممتاز مهر ٺلهه: 70 رپيا
4. نه وڃڻ جو پڇتاءُ (ڪهاڻيون) يوسف سنڌي ٺلهه: 70 رپيا
5. ڊائريءَ ۾ رکيل گلاب (ڪهاڻيون) منصور ٻرڙو ٺلهه: 70 رپيا
6. مٽيءَ هاڻا ماڻهو (ڪهاڻيون) اڪبر اديب ٺلهه: 90 رپيا
7. رنگن جي خانہ بدوشي (نظم) ايوب گل ٺلهه: 70 رپيا
8. استور روم (نظم) علي اظهار ٺلهه: 80 رپيا
9. ٻه ڪتاب (ڪهاڻيون) ممتاز مهر ٺلهه: 90 رپيا
10. ڳوڙهن جا ڪبوتر (ڪهاڻيون) پرويز ٺلهه: 90 رپيا
11. مس سدا بهار چنبيلي (ناول) الطاف شيخ ٺلهه: 125 رپيا
12. ڪپيل نڪ (ڪهاڻيون) عباس سارنگ ٺلهه: 90 رپيا
13. لاڙ لهرون ۽ سمنڊ (شاعري) نواز خان زئور ٺلهه: 150 رپيا
14. سمنڊ ٿو مونکي سڏي (پنجڪڙا) ايوب گل ٺلهه: 100 رپيا
15. عجب اڪڙيون (ڪهاڻيون) قرت العين حيدر ٺلهه: 90 رپيا
16. پٿر جو جگر مٺ جي دل (ناول) موهن ڪلپنا ٺلهه: 90 رپيا
17. رڻ ۾ رات ٿري (شاعري) رحيمداد جوڳي ٺلهه: 100 رپيا
18. چتر ليڪا (هندي ناول) سنڌيڪار: رشيد ڀٽي ٺلهه: 200 رپيا
19. وچوڙي جا وڏ (پنجابي ناول) سنڌيڪار: پرويز ٺلهه: 80 رپيا
20. هن پار مان هن ڀارتون (ڪهاڻيون ۽ ٻيون لکڻيون) ڪرشن ڪٽواڻي ٺلهه: 50 رپيا
21. گيتانجلي (شاعري) رابندر نات ٽئگور ٺلهه: 50 رپيا
22. منهنجي زندگيءَ ۾ آيل عورتون ۽ مرد (خاڪا) خشونت سنگهه ٺلهه: 70 رپيا
23. سنڌ ارغون دور ۾ (تاريخ/تحقيق) اڪرام ساگر عباسي ٺلهه: 50 رپيا
24. جهڄان پسي جهوڪ (ڪهاڻيون) تاجل بيوس ٺلهه: 35 رپيا
25. شهيد بينظير ڀٽو جو ڪيڏارو (شاعري) تاجل بيوس ٺلهه: 80 رپيا
26. تڙ تڙ تي طوفان (شاعري) عزيز ڪنگراڻي ٺلهه: 70 رپيا
27. مارئي ملير جي ۽ شاهه عبداللطيف (ڊگهو نظم) بينظير ڀٽو ٺلهه: 80 رپيا
28. هئا اڳئين گڏ... (ناول) حسيب ڪانهيو ٺلهه: 100 رپيا

29. خمار گيت ۽ چاندني (شاعري) رحمت الله پيرزادو ٺله: 90 رپيا
30. نئون ديرو: دل وارن جو ديرو (شهر ڪهاڻي) عاشق منگي ٺله: 150 رپيا
31. اڪيلو ماڻهو (ڪهاڻيون) جمن احمد دائي ٺله: 100 رپيا
32. محبت به قيامت به (ناول) ڪرشن چندر/بيدل مسرور بدوي ٺله: 125 رپيا
33. ماسٽر هريام جو بشتڪاڪ وڃڻ (ڪهاڻيون) الطاف شيخ 150 رپيا
34. ڪراچي، جالافاني ڪردار (ڀاڱو پهريون) گل حسن ڪلمتي ٺله: 350 رپيا
35. ڳولا جو سفر (تاريخ) اياز ڀٽو ٺله: 130 رپيا
36. سگنيچر (ناول) حسيب ڪانهيو ٺله: 150 رپيا
37. فيس بڪ (ڪهاڻيون) ڊاڪٽر منظور قادر ٺله: 200 رپيا
38. ڏکڻ مان توسع اڀري (ناول) ڪرشن چندر/سراج ٺله: 150 رپيا
39. عرب تاريخ جي آئيني ۾: پروفيسر برنارڊ ليوس ٺله: 200 رپيا
40. چيڪلو (ناول) ڪرشن چندر/بيدل مسرور بدوي ٺله: 130 رپيا
41. يارنهن منٽ (ناول) پاڻلو ڪوٺلهو ٺله: 150 رپيا
42. خالي بوتلون (ادب لطيف) عمر قاضي ٺله: 300 رپيا
43. اڄو ته نيبال گهمون (سفرنامو) آغا ثناء الله خان ٺله: 200 رپيا
44. مان هت جنم نه وٺندس (ڪهاڻيون) امداد ڪانهيو ٺله: 150 رپيا
45. منهنجو نينهن نارين سان (ناول) عمر قاضي ٺله: 250 رپيا
46. تاريخ مان... (ڀاڱو پهريون): ميمر. الف. منصور عباسي ٺله: 250 رپيا
47. هُن مونکي ڇڏي ڏنو (نظم) ايوب گل ٺله: 150 رپيا
48. ويچار-”ادبي تنقيد ۽ اڀياس“ ممتاز مهر ٺله: 200 رپيا
49. عڪران مان مليل مسودو (ناول) پاڻلو ڪوٺلهو ٺله: 140 رپيا

ترت پڌرا ٿيندڙ ڪتاب

1. اتهاس جا آواز (ٽيون ڇاپو) چونڊ ۽ سنڌيڪار: انعام شيخ
2. تهذيبن جي بڻ بڻياد جي ڳولا: مائڪل ووڊ
3. درد هڪ پيار جو (شاهڪار مليا لم ناول) سنڌيڪار: سندري اُتم چنداڻي
4. ڪٿ پتليءَ جو ناچ (شاهڪار بنگالي ناول) سنڌيڪار: لکمي ڪلاڻي
5. ستين آسمان جا فرشتا (ڪهاڻيون) مالڪ ڪنگراڻي
6. نمي دانم (ناول) عمر قاضي

لک پڙه لا

C-4, Sachal Goth, Gulshan-e-Iqbal, Karachi. SINDH.

Ph # 021-34690389 Cell # 0346-2103811

E-mail: naon_niapo@yahoo.com

پابند شاعريءَ جي پن خوبصورت مجموعو: ”ڪليسا جي دريءَ مان“، ”خمار گيت چاڻهي“ ۽ ”نوري ظفر جي غير معمولي مجموعي ’ڪيڊل لائيت‘ کان پوءِ نوجوان شاعر رحمت الله پيرزادي جو هي شاعرانو چوڻون ۽ نوري ظفر جو پير ڪتاب آهي. رحمت جتي نثر، نظر ۽ ٻين پابند صنفن تي ڪمال قدرت رکي ٿو اتي هو نوري ظفر جهڙي انتهائي مشڪل ۽ پيچيده صنف جو به دانشور تخليقي شاعر آهي. سندس ڪافي نظر ادب جي عالمي فڪري ڌارائن جي به نمائندگي ڪن ٿا. اگر انهن کي ٻين ٻولين ۾ ترجمو ڪجي ته سنڌي شاعريءَ جي پڪسائيت ۽ فڪري محدوديت جي الزامن واريون ڪجهڙا آڱريون نيٺ ڳهڪي وينديون. زندگي ۽ شاعريءَ کي دائمي قدرن سان ماڻڻ جو ٿڌو مون رحمت پيرزادي کان سڳورو آهي. رحمت معيبي دوستيءَ جو استعارو به آهي، جنهن معيبي نيڪل ويڪل روح کي محبت جي روشنيءَ سان مشرڪ ڪري ڇڏيو آهي.

حيدرآباد، ۱۲ مارچ ۱۹۸۱

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻگ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پڙهندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪُنڌڙ، پاڙي، ڪاڻو، ڀاڄوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پڻ) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پڻ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پڻ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پڻ به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پڻ ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پڻ جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پڻ پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پڻن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پڻن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پڻ The Reading Generation

پَننَ کي گليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٺ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

... ..

ڄڻ ڄڻ ڄاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چُپن ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ چُپن ٿا؛

... ..

ڪالهه هُيا جي سُرخ گلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اُٿي، هي بم- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پيءُ
 پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
 - اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل . **پَنَ** The Reading Generation